



1 § Aktuell debatt: Kvalitetskontrollen i privatdriven äldreomsorg

*Aktuell debatt:
Kvalitetskontrollen
i privatdriven
äldreomsorg*

Anf. 1 YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Vi socialdemokrater har begärt den aktuella debatten mot bakgrund av att vi vill diskutera kvalitetskontrollen i den privat drivna äldreomsorgen.

Låt mig först tala om vad debatten inte handlar om. Den handlar inte om rätten för pensionärer att välja inom äldreomsorgen. Den möjligheten måste öka. Debatten handlar inte heller om ifall privat driven eller offentligt driven äldreomsorg är bättre än den andra. Det vet ingen av oss, och det skiljer sig väldigt mycket.

Debatten handlar om en väldigt viktig fråga, nämligen: Har samhället kontroll över den kvalitet som äldre kan förvänta sig att få inom äldreomsorgen i de delar som inte har den offentliga insynen, det vill säga de som är drivna av privata entreprenörer?

Riksrevisionen har undersökt frågan och Riksrevisionens svar på frågan är: Nej, samhället har inte tillräcklig kvalitetskontroll över privat driven äldreomsorg. Därav denna debatt.

Anf. 2 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Inför en bilbesiktning känner en del oro, andra tillförsikt. För egen del tycker jag att det är bra att få kontroll och få ett utlåtande om eventuella brister och problem. På samma sätt välkomnar jag Riksrevisionens granskning. Men jag kan konstatera att det är till största delen den förra, socialdemokratiska regeringens bil som har granskats eftersom granskningen begränsats till åren 2003–2007. Alliansregeringen har sedan tillträdet bytt ut och förbättrat åtskilligt på bilen och sett till att vi i en nära framtid alltid gör en säkerhetskontroll både före och efter avfärd.

När regeringen tillträdde hösten 2006 hade 11 procent av samtliga personer med hemtjänst denna tjänst utförd i enskild regi. Motsvarande andel på särskilda boenden var 14 procent. Utvecklingen mot fler alternativa utförare har pågått under lång tid utan att föregående regeringar har brytt sig om att ta fram en passande lagstiftning eller effektiva verktyg för insyn, uppföljning och kontroll.

För att nu fortsätta att använda mig av bilmetaforer gäller dagens debatt inte bara själva besiktningen utan också vem som ska köra bilen och vem som ska få utse chauffören.

För oss i alliansen är det en självklarhet att de äldre måste få bestämma själva. Och oavsett vad Ylva Johansson sade här sade faktiskt hela vänstersidan nej till den möjligheten för äldre.

Utvecklingen mot fler alternativa utförare är i allt väsentligt positiv. Äldreomsorgen behöver öppnas för nytänkande, mångfald och valfrihet. Det gagnar framför allt de äldre, som får fler utförare att välja mellan och som kan välja bort när man inte är nöjd. Det gagnar också medarbetarna i äldreomsorgen, som får fler arbetsgivare att välja mellan. Det gagnar också äldreomsorgen i stort, eftersom en större mångfald av utförare fungerar som ett förändringsinstrument för att ge större utbud och högre kvalitet.

Men de positiva konsekvenser som följer av mer valfrihet och fler utförare är beroende av goda utvärderings- och kontrollsystem för att tjäna oss väl. Jag vill därför understryka att oberoende av vem som ger äldreomsorgen ska den enskilda äldre och hans eller hennes anhöriga alltid kunna känna fullt förtroende för att verksamheten är av god kvalitet och att den bedrivs i enlighet med gällande lagar, förordningar och föreskrifter.

Fru talman! Min utgångspunkt som äldreminister är att regelsystemen ska vara så lika som möjligt för offentliga, för privata, för ideella idéburna och för kooperativa verksamheter.

Låt mig inledningsvis slå fast de grundläggande villkor som gäller för all äldreomsorg.

För det första: Socialtjänstlagens krav på god kvalitet gäller alltid, oberoende av vem som är utförare. Av den så kallade kvalitetsparagrafen, socialtjänstlagen 3 kap. 3 §, framgår att insatserna ska vara av god kvalitet, att det ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet och att kvaliteten ska utvecklas och säkras systematiskt och fortlöpande. Dessa lagstadgade kvalitetskrav gäller alla utförare och kan inte avtalas bort eller bortses från med hänvisning till att dessa kvalitetskrav saknas i avtalet.

För det andra: När kommunen som huvudman för socialtjänsten sluter ett avtal och låter någon annan utföra kommunens uppgifter förblir verksamheten en kommunal angelägenhet. Kommunen har det yttersta ansvaret för verksamheten.

Jag kan konstatera att det med dessa två delar redan finns en lagstiftning på plats i dag som garanterar samma kvalitetskrav i all äldreomsorg. Vad vi nu arbetar med är att förbättra verktygen för att utveckla, granska och kontrollera kvaliteten i äldreomsorgen. Sedan regeringen tillträdde har de här frågorna getts hög prioritet.

Fru talman! Jag vill nämna några av de viktiga åtgärder som regeringen har vidtagit.

För att kunna följa upp och jämföra insatser inom all äldreomsorg har regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting utveckla ett nationellt system för öppna jämförelser av kvalitet, kostnader och effektivitet. Äldreguiden finns på plats sedan mars 2007.

För att tydliggöra rättsläget och underlätta för kommuner som vill öka valfriheten för den enskilde träder en ny lag, LOV, lag om valfrihetssystem, i kraft den 1 januari 2009. Det är en lag som skapar konkurrens om kvalitet i stället för om pris. 181 kommuner har anmält intresse.

För att underlätta kommunernas arbete med förfrågningsunderlag och avtal ska Konkurrensverket respektive Nutek genomföra informationsinsatser och ta fram vägledning för upphandlingar. Sveriges Kommuner och Landsting ska ge råd och stöd, bland annat i juridiska frågor, till kommuner som ska införa valfrihetssystem, exempelvis om hur avtal skrivs.

Regeringen kommer också att reformera tillsynen av socialtjänsten för att den ska bli ett effektivare verktyg som ser till att lagar efterlevs. Tillsynen av socialtjänsten ska samordnas med tillsynen av hälso- och sjukvården hos Socialstyrelsen.

Fru talman! En fråga som Riksrevisionen särskilt tar upp är yttrandefriheten för personalen inom privat omsorgs verksamhet.

Det så kallade meddelarskyddet inom enskild verksamhet utreddes av den tidigare, socialdemokratiska regeringen. Man valde att inte gå vidare med något förslag, då remissinstanserna var kritiska. Jag utesluter dock inte att frågan kan behöva ses över igen. Det finns dock inte något hinder för en kommun att avtala med den privata, ideella eller kooperativa arbetsgivaren om skydd mot efterforskning och repressalier för dennes anställda.

Enligt Socialstyrelsens nya föreskrifter för lex Sarah ska också en enskild verksamhet informera socialnämnden både när en anmälan om ett allvarligt missförhållande har tagits emot och också när en utredning med anledning av en anmälan har avslutats. Detta är alltså nytt.

Jag vill dessutom understryka att lagen om skydd för företagshemligheter inte hindrar personal från att avslöja allvarliga missförhållanden på arbetsplatsen. I sådant fall gäller lex Sarah.

Inom Regeringskansliet arbetar vi i anslutning till beredningen av Tillsynsutredningens betänkande också med eventuella förändringar i lex Sarah. Exempelvis kan möjligheten för personal inom såväl enskild som kommunal verksamhet att göra anonyma anmälningar enligt lex Sarah direkt till tillsynsmyndigheten behöva förtydligas ytterligare.

Det är angeläget att frågor om kvalitet och insyn i äldreomsorgen uppmärksammas. Vi ska ha bra kontrollsystem. Regeringen har till skillnad från tidigare regeringar tagit dessa frågor på stort allvar.
(Applåder)

Anf. 3 YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Den borgerliga regeringen och den borgerliga majoriteten i riksdagen och i många kommuner har satt i gång en massiv privatisering av äldreomsorgen. Det är självklart så att äldreomsorg inte alltid bedrivs bäst i kommunal regi. Det är inte heller självklart att det alltid blir bättre av att man privatiserar. Den ideologiskt drivna omfattande privatiseringen inom äldreomsorgen kommer att skapa stora problem.

I vissa kommuner där det tidigare fanns avtal om kollektivavtal och meddelarskydd för personalen när man avtalade med privata entreprenörer har man med en borgerlig majoritet tagit bort dessa avtal. Trots vad Maria Larsson säger om att lagen och kvalitetskraven gäller lika i privat och offentligt driven äldreomsorg – så är det – är personalens villkor olika.

Personalen är den viktigaste faktorn för kvalitet. Personalen är det man har att lita till när man inte längre själv klarar vardagliga sysslor och

att ta hand om sig själv och viktiga funktioner kring sin hygien och vård. Alla som får hjälp, stöd och vård inom äldreomsorgen måste kunna lita på att ingenting annat än kvaliteten får vara det som styr. Det får aldrig vara så att företagets intressen går före kvalitetsintressen för vårdtagare.

I dag är det så att om man arbetar i en offentligt driven äldreomsorg har man ett grundlagsskyddat meddelarskydd. Man har alltid rätt att uttala sig om villkoren. Det behöver inte vara allvarliga missförhållanden. Man har rätt att delta i debatten om kvaliteten i äldreomsorgen. Man behöver aldrig vara rädd för repressalier eller att någon ska efterforska ifall man framträder anonymt.

Jag menar att det är ett oerhört stort värde att de som arbetar direkt i äldreomsorgen kan medverka fritt i debatten om äldreomsorgen. Men när man arbetar i en privat driven verksamhet finns det frågetecken kring detta, dels därför att meddelarskyddet inte är grundlagsskyddat och inte finns inom privat driven verksamhet, dels är det så att man inte ens har skrivit in det i många avtal, även om det givetvis är ett svagare skydd än ett grundlagsskydd.

Även om det är så att lex Sarah gäller i all verksamhet ska man som privatanställd kunna bedöma om det är ett så allvarligt missförhållande att det är ett lex Sarah-ärende. Om det inte är det har man en lojalitetsplikt gentemot sin arbetsgivare och gentemot företaget som gör att man kan bli dömd i Arbetsdomstolen om man uttalar sig. Det är ett orimligt stort krav att lägga på enskilda anställda att de ska avgöra i förväg huruvida det är ett lex Sarah-ärende eller inte. Det är en onödig inskränkning av den nödvändiga debatten om kvaliteten i äldreomsorgen att inte uppmuntra personalen som arbetar direkt i verksamheten att delta i debatten och använda sina erfarenheter för att berika diskussionen om hur vi ska utveckla kvaliteten inom äldreomsorgen.

När Riksrevisionen har granskat hur samhällets kontroll ser ut är det just meddelarskyddet för personalen som man tydligt trycker på. Det vi här får höra om att det är möjligt att det kanske kan bli anledning att se över detta i framtiden är långt ifrån tillräckligt.

Maria Larsson, du är ansvarig för att driva fram en utveckling med en mycket snabb privatisering av stora delar av äldreomsorgen. Det behöver inte leda till sämre kvalitet. Men när man gör det är det rimligt att man också tar ansvar för att det finns en kvalitetskontroll som är anständig för den verksamheten och den stora förändring som man driver fram.

Det är bara en vecka sedan vi här i riksdagen hade att behandla den så kallade LOV, lagen om valfrihetssystem. Där hade du chansen att skriva in krav om att det i alla fall i avtalen skulle finnas med meddelarfrihet och meddelarskydd. Det valde du dock att inte göra. Det finns alltså mycket mer att kräva av regeringen.

Det är synd, Maria Larsson, att du inte riktigt har förstått att det är den 28 november och inte den 21 november. Ditt anförande här är nästan ordagrant vad du sade i interpellationsdebatten för exakt en vecka sedan. Det här är en för viktig fråga för det. Kom in i debatten, lämna manus och svara på frågorna! När får personalen meddelarskydd?

I detta anförande instämde Christer Engelhardt (s), Elina Linna (v) och Thomas Nihlén (mp).

Anf. 4 MARIANNE KIERKEMANN (m):

Fru talman! Först vill jag som företrädare för Moderaterna säga att jag är positiv till revisionsgranskningar. Jag ser det som gratis hjälp att hitta brister i verksamheten.

Den granskning som Riksrevisionen har gjort och som vi i dag debatterar sträcker sig från 2003 till i huvudsak 2007. Därtill har en granskning gjorts av elva länsstyrelser 2007–2008. Således ligger största delen av ansvaret för bristerna på den förra socialdemokratiska regeringen.

Det måste tydliggöras att granskningen endast omfattar statens styrning av kvalitet i privat äldreomsorg och har således inget med kvaliteten i själva omsorgen att göra.

Anledningen till att man gjorde granskningen var att andelen äldre som bor i privat driven äldreomsorg ökade under åren 1999–2006 från 9 till 14 procent. För hemtjänst ökade motsvarande andel från 6 till 11 procent. Granskningen är till största del gjord innan den nya alliansregeringen hunnit påbörja sin egen granskning och sätta in åtgärder, vilket inte på något sätt framgår av rapporten. Så långt torra fakta.

Fru talman! Efter tolv år i majoritet då Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet vid varje val gick i opposition mot sin egen politik och lyckades få väljarna att tro att man skulle göra något åt kvaliteten i äldreomsorgen utan att faktiskt göra något kände väljarna sig grundlurade och förtroendet för äldreomsorgen minskade. Anledningen till att man inte gjorde något var att man inte hade några nationella jämförelser och därför inte visste vilka kvalitetsförstärkningar som behövdes. Nu är vänsteralliansen äntligen i opposition.

Fru talman! Det vänsteralliansen inte lyckades åstadkomma under tolv år i majoritet vill man nu lasta över ansvaret för på alliansregeringen. Det är inte seriöst.

Alliansregeringen har sedan den tillträdde arbetat målmedvetet med att säkra systemen med hjälp av kontinuerlig tillsyn, kvalitetskontroll, utvärdering och uppföljning för att på så sätt identifiera bristerna och kunna avhjälpa dem. Det syns inte i Riksrevisionens rapport.

Som jag sade tidigare har andelen äldre som bor i eller får hemhjälp av privat driven äldreomsorg ökat. Detta är enligt vänsteralliansen uppenbarligen det största hotet mot de äldres trygghet och säkerhet. Har det aldrig slagit vänsteralliansen att det kan vara precis samma personal som ena dagen arbetar på ett offentligt drivet boende och nästa dag tillsammans med sina arbetskamrater driver samma boende i egen regi? Det låter ganska tryggt, tycker jag.

Det kan också vara ett större företag som driver boendet, ibland mycket bra – de äldre trivs och är nöjda – och ibland mindre bra. Då är det upp till kommunen att reagera och agera. Kommunen kan nämligen aldrig avsäga sig ansvaret för ett boende, oavsett om det är offentligt eller privat drivet.

Socialtjänstlagens kvalitetsparagraf, där det sägs att det ska vara vård av god kvalitet, att det ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet och att kvaliteten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras, gäller alltid. Kvalitetsparagrafen kan aldrig förhandlas bort. Den gäller alltid och utan undantag.

Prot. 2008/09:38

28 november

*Aktuell debatt:
Kvalitetskontrollen
i privatdriven
äldreomsorg*

Återigen vill jag betona att det är den statliga styrningen av kvaliteten som vi debatterar.

Alliansen förordar kollektivavtal och yttrande- och meddelarfrihet, och det är upp till kommunerna att ställa kraven. Även om kommunen inte har tecknat avtal om meddelarfrihet och man som anställd utnyttjar meddelarfriheten i en privat driven verksamhet är det definitivt inte acceptabelt att bli avskedad för att man anmäler missförhållanden.

Redan den gamla socialdemokratiska regeringen övervägde möjligheten att förstärka meddelarskyddet för privatanställda. Men efter omfattande kritik från remissinstanserna valde man att ingenting göra. I opposition är det lätt att glömma bort detta.

Man kan naturligtvis fundera över vilken roll som meddelarskyddet spelar om man tittar på det senaste exemplet i Halmstad, där man för övrigt hade s-styre fram till det senaste valet och hade en socialdemokratisk ordförande i nämnden. Det var ett kommunalt boende med både kollektivavtal och yttrande- och meddelarfrihet, men ändå var det ingen som anmälde tydliga kränkningar.

Hur många exempel har vi runt om i små kommuner där alla känner alla, och man bor i samma radhusområde som sina arbetskamrater? Det ska till mycket civillurage och mod för att anmäla, med risk för att bli utfrusen av arbetslaget.

Fru talman! En annan sak som vänsteralliansen har svårt att acceptera är att äldre människor ska ha rätt att köpa tilläggstjänster av enreprenadföretaget, för det ska vara ett biståndsbedömt behov. Även om jag bedömer att mina behov är större än vad biståndsbedömaren tycker är hennes eller hans bedömning som gäller. Hur många tycker för övrigt att de får alla sina behov tillgodosedda av biståndsbedömaren?

Min mamma har slitit och arbetat och varit sparsam i hela sitt liv. Hon har inte haft någon hög lön och inte gjort några restaurangbesök eller utlandsresor. Nu är hon nästan 90 år gammal och för gammal för att resa ensam. Hon har allt hon behöver och köper inte mycket kläder. Hon bor bra och äter gott men gör inte av med sin pension. Men ni vill förbjuda henne att köpa det enda som hon tycker att hon har behov av, nämligen hjälp. Det är för mig helt obegripligt. Hur tänker ni i vänsteralliansen?

Anf. 5 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Åhörare! Vi människor har olika behov och önskemål. Vi nöjer oss inte längre med att bli serverade en lösning inom välfärdsområdet. Därför öppnar nu Centerpartiet och övriga partier i alliansregeringen den offentliga sektorn på flera områden.

Vi vill se en mångfald av vårdgivare inom vården och äldreomsorgen. Självfallet ska vi som enskilda individer tillsammans med nära och kära kunna göra våra egna val, forma vår tillvaro och fortsatt bestämma över våra liv. Många av oss kan och vill kunna jämföra olika inriktningar och olika boendeformer. Vi ska kunna känna trygghet i fråga om kvalitet, tillsyn och annat. Vi ska kunna känna trygghet oavsett om verksamheten drivs i kommunal, kooperativ, ideell eller privat regi.

Vi vill ha förnyelse och stödja en fortsatt positiv utveckling av en mångfald av utförare. Vi tror på valfrihet och lyssnar på människor och

inser att människors önskemål är olika. För oss är det mycket viktigt att hela tiden vara lyhörda för vad som kan förbättras.

Därför är bland annat Riksrevisionens rapport, *Statens styrning av kvalitet i privat äldreomsorg*, värdefull. Granskningen är, som tidigare har påpekats, begränsad till i första hand åren 2003–2007. Riksrevisionens iakttagelser och kritik hänför sig i stor utsträckning till den tid då ansvarig minister hette Ylva Johansson. Det måste kännas besvärande för Ylva Johansson att hon och den gamla regeringen och stödtrupperna inom Vänsterpartiet och Miljöpartiet bara lät det gå och inte gjorde mer för att tänka på kvalitet vid upphandling och vid avtalsskrivande med privata vårdgivare. Det är uppenbart lättare att vara radikal i opposition.

Nu är kvalitetsfrågorna högt prioriterade av regeringen. Ett omfattande arbete pågår kring förfrågningsunderlag, avtal, kvalitetskriterier och öppna jämförelser. Nu rättas försynelserna från den gamla regeringen till.

De kommuner som valt kvalitetsupphandling – vad får vi för ett fast pris? – tänker på kvalitet. Upphandlingstillfället är viktigt.

Personalens möjligheter att yttra sig är en annan viktig fråga. Jag tycker att kommunen absolut bör avtala med privata vårdgivare om skydd mot efterforskning.

Enligt lex Sarah ska numera även en enskild verksamhet informera socialnämnden om allvarliga missförhållanden. Anonyma lex Sarah-anmälningar kan också göras. Lex Sarah bör för övrigt, enligt min mening, dessutom skärpas. Den ska inte stoppas i byrålådan utan omedelbart gå vidare till Socialstyrelsen.

Den gamla regeringen utredde meddelarskyddet utan att klara av att lägga fram något förslag. Det är lättare att vara radikal i opposition.

Tillståndsgivning och tillsyn är centrala och tas också upp i Riksrevisionens rapport. Även här pågår arbetet för fullt med att förstärka, skärpa och lägga över detta från länsstyrelserna till Socialstyrelsen som redan har tillsynen över sjukvården.

Den nya lagen om valfrihet, LOV, ger också stora möjligheter. Makten flyttas från tjänstemän och politiker till de gamla och deras anhöriga. I de kommuner som bestämt sig för att använda denna nya lagstiftning får man automatiskt tydligare avtal och kvalitetskrav. Det är märkligt att Socialdemokraterna och Miljöpartiet i riksdagen har röstat nej till en så viktig lag.

Fru talman! Vi behöver fler platser i särskilda boenden och fler varianter av boenden. Statens stimulansbidrag är en början och ett bidrag till det. Vi behöver satsa mer på kvaliteten, och vi bidrar från allianspartierna genom ett stimulansbidrag på 1,3 miljarder kronor årligen för att ge stöd och underlag för att kunna arbeta med det.

Vi har redan redovisat en lång rad åtgärder när det gäller vad som är på gång. Men vi kan aldrig känna oss nöjda förrän vi gjort allt som står i vår makt för att ge förutsättningar för bästa tänkbara kvalitet och trygghet i äldreomsorgen på de äldres egna villkor och enligt deras önskemål.

Det har verkligen hänt mycket under alliansregeringens två första år. Vi är en bra bit på väg, och höga krav ska gälla oavsett om vården och omsorgen av äldre är offentlig, privat eller ideell.

(Applåder)

Prot. 2008/09:38
28 november

*Aktuell debatt:
Kvalitetskontrollen
i privatdriven
äldreomsorg*

Anf. 6 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Vilken äldreomsorg är bäst, offentlig eller privat? Det är en fråga som länge har stått i centrum för den politiska debatten i Sverige. Offentlig, hävdar en del med stort eftertryck. Offentlig äldreomsorg står för solidaritet och rättvisa. Privat äldreomsorg, säger en del lika kraftfullt och övertygande. Privat äldreomsorg står för nytänkande, kreativitet och effektivitet.

Så har striden böljat fram och tillbaka under ett antal år. Det har urartat till ett ideologiskt ställningskrig mellan vänster och höger i politiken. Mitt i det ideologiska stridslarmet som har varit så högt har de äldre glömts bort. Vi har glömt att fråga de äldre vad de tycker är viktigt. Är det allra viktigaste inom äldreomsorgen om äldreboendet är privat eller offentligt drivet?

Jag har under en tid haft förmånen att besöka ett antal äldreboenden runt om i Sverige. Inte vid ett enda tillfälle har vare sig de äldre eller den personal som jag har pratat med sagt att den allt överskuggande frågan i svensk äldrepolitik gäller om äldreboendena ska vara privata eller offentliga. I stället tar människor upp frågor som handlar om resurser, personal, kompetens, ledning och styrning. Framför allt tar människor upp frågan att man vill bestämma mer själv, som äldre och som personal.

Sverige behöver en ny äldredebatt. Det är dags att kliva upp ur de gamla ideologiska skyttegravarna. Det är dags för en ny äldrepolitik med de äldre i centrum.

Fru talman! Socialdemokraterna har begärt dagens aktuella debatt utifrån en rapport som Riksrevisionen nyligen har presenterat. Folkpartiet välkomnar den debatten. Men varför kommer det här engagemanget först nu? Under tiden 1999–2006 ökade andelen äldre som bodde i särskilda boenden från 9 till 14 procent i privata äldreboenden. Under motsvarande tid ökade andelen äldre som hade privat hemtjänst från 6 till 11 procent.

Varför gjorde Ylva Johansson och hennes kamrater i den dåvarande regeringen ingenting åt de problem och brister som de nu är snabba att kritisera? Varför gjorde ni ingenting åt rätten till kollektivavtal? Varför gjorde ni ingenting åt rätten till meddelarfrihet? Varför gjorde ni ingenting åt den, som ni nu säger, bristande kontrollen i den svenska äldreomsorgen?

Nu anklagar Socialdemokraterna alliansregeringen för snabba och omfattande privatiseringar. Det är inte något annat än hyckleri och dubbelmoral. Glöm inte bort att under huvuddelen av den period som Riksrevisionen har granskat satt Socialdemokraterna vid makten. Ytterst är Riksrevisionens granskning ingenting annat än en svidande vidräkning med en ogenomtänkt och principlös socialdemokratisk privatiseringspolitik.

Fru talman! Det behövs reformer av den svenska äldrepolitiken. Jag tror att vi behöver reformer längs tre linjer.

För det första måste vi ge mer makt åt de äldre och personalen i svensk äldreomsorg. Därför är den lag om valfrihet som vi antog tidigare i veckan så viktig. – Den röstade naturligtvis Socialdemokraterna nej till. – Därför är det viktigt med öppna jämförelser så att det är möjligt att jämföra olika former av äldreboenden. Och det är också viktigt att vi släpper fram den kreativitet och de önskemål om att själv bestämma som finns hos personalen.

För det andra behöver vi en skärpt tillsyn av kvaliteten i den svenska äldreomsorgen. Regeringen förbereder ju en omfattande tillsynsreform där tillsynen ska flyttas från kommuner och länsstyrelser till Socialstyrelsen.

För det tredje tror jag att vi måste satsa på ökad kompetens i den svenska äldreomsorgen. Ofta sägs det, med all rätt tycker jag, att det behövs mer personal i den svenska äldreomsorgen. Men det handlar också om att vi måste ha rätt personal med rätt kompetens. I december 2008 kommer en utredning, den så kallade Yrkeskravsutredningen, att läggas fram. Den handlar om hur vi ska kunna ställa högre krav och förbättra kompetens och utbildning i svensk äldreomsorg.

Fru talman! Jag tror att vi alla minns exemplet för ett antal år sedan när ett äldre par i Uppsala som hade levt tillsammans hela sitt liv, på ålderns höst när de skulle flytta in på ett äldreboende fick reda på att de inte längre skulle få bo tillsammans. De skulle bo på två olika ställen i Uppsala kommun.

Det blev väldigt stor upprördhet kring detta och ett stort engagemang. Det här var tyvärr inte ett ensamt isolerat exempel. Runt om i välfärdsstaten Sverige fanns exempel på hur man trampade på de äldres integritet och rätt att bestämma själva. Ytterst var det naturligtvis ett uttryck för en syn på äldre och människor i välfärdsstaten som byggde på att det alltid är någon annan än den äldre själv som vet bäst hur han eller hon vill leva sitt liv.

Många av oss ställde oss nog frågan: Hur har vi fått en sådan situation i Sverige att vi visar så lite respekt och tilltro till våra äldre?

För mig var slutsatsen av det exemplet och de erfarenheterna självklart att vi behöver ett perspektivskifte i svensk välfärdsolitik och vi behöver ett värderingsskifte i svensk äldrepolitik.

Fru talman! Om de äldre ska tro på äldrepolitiken måste äldrepolitiken först tro på de äldre.
(Applåder)

Anf. 7 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Jag vill påminna regeringspartierna om att Socialdemokraterna har begärt den aktuella debatten utifrån Riksrevisionens rapport. Man får lätt uppfattningen att det handlar om andra saker när man lyssnar på regeringspartierna.

Eftersom rapporten innehåller ovanligt stark kritik mot såväl regeringen, Socialstyrelsen som länsstyrelserna är det utmärkt att vi nu här får möjlighet att debattera denna fråga, tycker jag. Kritiken är glasklar: Regeringen har inte skaffat tillräckliga kunskaper om hur äldreomsorgsmarknaden fungerar, Socialstyrelsen har inte tagit upp sitt uppföljningsansvar och länsstyrelsernas tillståndsgivning säkrar inte god kvalitet.

I dag lyfter vi upp bristerna inom äldreomsorgen, men jag vill inleda med att säga att jag vet att det finns många äldreomsorgsboenden och hemtjänstenheter, kommunala som privata, där det utförs ett utmärkt arbete. Där jobbar vårdbiträden, undersköterskor och annan personal som är kompetenta och professionella inom sina yrken. Mest kvinnor, men för den delen också män, som gör ett krävande, högkvalitativt arbete för alldeles för låga löner.

År 1992 genomfördes den så kallade ädelreformen, och samma år blev det möjligt enligt kommunallagen att överlåta verksamheter till andra utförare. Den dåvarande borgerliga regeringen påbörjade arbetet med att omvandla den offentliga gemensamma sektorn till en privat konkurrensutsatt sektor. Några kommer säkert ihåg starta-eget-kurser för personalen, avknoppningar och köp- och säljsystem. Argumenten för privatiseringar var då som nu att det skulle bli billigare och bättre. Tyvärr fanns det inte något belägg för det påståendet, och fortfarande saknas det bevis för att så är fallet.

Det är tydligt att Riksrevisionens rapport tas olika emot ifall man är borgerlig eller vänster. Borgerliga ledamöter bekymrar sig om varför Riksrevisionen inte granskat kommunal äldreomsorg på liknande sätt. Jag undrar: Hur kommer det sig att vi anförtror driften av äldreomsorgen till enskilda verksamheter utan att ens ha på förhand bestämda bedömningskriterier som underlag för tillstånden?

Fackförbundet Kommunal granskade nyligen företag verksamma bland annat inom äldreomsorgen i några kommuner i Stockholms län. Majoriteten, drygt 60 procent, av hemtjänstföretagen saknar kollektivavtal. Närmare hälften av företagen lämnar ingen årsredovisning till Bolagsverket. En tredjedel redovisar låga eller inga pensionsinbetalningar för sina anställda. Genom medierna har vi de senaste veckorna fått kännedom om ytterligare missförhållanden. I värsta fall är dessa endast toppen av ett isberg. Det är nämligen också ett känt faktum att personalen inom privata företag inte vågar berätta om bristerna. Det är inte så konstigt att de inte vågar göra det eftersom det finns delade meningar om huruvida yttrandefriheten gäller inom privata företag.

I vilket fall som helst är meddelarskyddet enligt Riksrevisionen begränsat hos privata utförare. Jag citerar Riksrevisionens rapport på s. 27. ”De privatanställda kan därför inte lämna uppgifter till medierna utan att riskera disciplinpåföljd av arbetsgivaren. Om en kommun vill att personalen hos privata utförare ska omfattas av skydd mot efterforskning och repressalier måste det skrivas in i avtalen. Det är dock inte helt klarlagt vilken effekt ett sådant avtal har ur ett rättsligt perspektiv.”

Riksrevisionens sammanfattning är tydlig – avtal ger inte samma skydd som lag. Insynen är sämre hos privata utförare, incitamenten att göra lex Sarah-anmälningar är svagare. Det är svårt att veta om personalen får säga vad de vill.

Därför är det hög tid att stärka kvalitetskontrollen och personalens rättigheter i den privata vården och omsorgen.

Vården och omsorgen av äldre är ett av de viktigaste uppdrag vi har i vårt samhälle. Regeringen måste nu på allvar ta itu med att rätta till de strukturella och regelmässiga brister, som tydligt finns inom äldreomsorgen.

I detta anförande instämde Christer Engelhardt och Ylva Johansson (båda s) samt Thomas Nihlén (mp).

Anf. 8 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! Ambitionen för Miljöpartiet är att denna debatt ska handla om hur vi på bästa sätt garanterar att den privata äldreomsorgen har en god kvalitet och att de privatanställdas rättigheter stärks samt hur vi skapar en bättre insyn i privat verksamhet.

Vissa grundläggande förutsättningar för detta saknas i dag, vilket också tydligt framgår av Riksrevisionens rapport *Statens styrning av kvalitet i privat äldreomsorg*.

Miljöpartiet ställer sig helt bakom Riksrevisionens slutsatser och kritik i rapporten när det gäller de allvarliga brister som man presenterar. Kritiken berör inte bara regeringen utan även Socialstyrelsen och länsstyrelserna.

Miljöpartiet har vissa förhoppningar om att representanter för den moderatledda regeringen i dag tydligt skulle redovisa konkreta förslag till hur man tänker hantera de brister som i dag finns när det gäller statens möjligheter att styra mot kvalitet inom den privata äldreomsorgen.

Samtidigt hade jag hoppats att vi skulle få slippa att höra de vanliga undanflykterna från majoriteten om att tidigare regeringar inte gjort tillräckligt.

Riksrevisionens rapport handlar inte om vilken kvalitet som finns inom den privata äldreomsorgen jämfört med den offentliga äldreomsorgen. Rapporten handlar om hur lagstiftningen skiljer sig åt när det gäller styrningen av kvalitet och insyn mellan privat och offentlig verksamhet.

I dagsläget innebär detta att det inte finns förutsättningar till relevanta jämförelser av produktivitet och kvalitet mellan privata och offentliga verksamheter.

Fru talman! För oss i Miljöpartiet är det naturligtvis självklart att det ska gälla en konkurrensneutralitet mellan privata och offentliga verksamheter. Riksrevisionens rapport visar att så inte är fallet med nuvarande lagstiftning.

I enlighet med Riksrevisionens rapport finns ett antal viktiga skillnader i lagstiftningen mellan offentlig och privat äldreomsorg. Det handlar om meddelarskyddet, anmälan av lex Sarah-ärenden, offentlighetsprincipen för handlingar samt yttrandefriheten.

Meddelarskyddet innefattar meddelarfrihet, anonymitetsskydd, efterforskningsförbud samt repressalieförbud. Av dessa är det bara anonymitetsskyddet som alltid gäller för privata utförare. De övriga delarna av meddelarskyddet måste, om de ska gälla, skrivas in i varje avtal, vilket i många fall inte görs.

En del landsting och kommuner skriver in i sina avtal med privata vårdgivare att meddelarskydd ska gälla. Detta ger dock de privatanställda ett sämre meddelarskydd än om denna rättighet var inskriven i grundlagen.

För att garantera de anställda inom privat äldreomsorg ett fullgott meddelarskydd måste det till en förändring av lagstiftningen så att meddelarskyddet gäller fullt ut inom privat verksamhet på samma sätt som inom offentlig verksamhet. Detta skulle leda till att vi får en säkrare och tryggare vård och omsorg. Det är dags att sätta de privatanställdas självklara rättigheter före de privata företagens intressen.

Prot. 2008/09:38

28 november

*Aktuell debatt:
Kvalitetskontrollen
i privatdriven
äldreomsorg*

När det gäller lex Sarah-anmälningar finns en viktig skillnad mellan offentlig och privat verksamhet, nämligen till vem anmälningarna ska inlämnas. Om anmälan kommer från en offentligt driven verksamhet ska den lämnas till socialnämnden, men om det är en privat verksamhet ska den lämnas till ansvarig chef inom den egna verksamheten.

Denna skillnad i anmälningsförfarande måste snarast rättas till för att ge personal inom privat verksamhet samma möjligheter och förutsättningar för anmälningar av allvarliga missförhållanden enligt lex Sarah.

Att det är sämre insyn inom privat verksamhet är ett problem. Miljöpartiet anser att så länge det är fråga om privat verksamhet som drivs med skattepengar ska samma regler gälla för allmänhetens möjlighet till insyn i verksamheten.

I dag är det oklart om yttrandefriheten för de anställda gäller fullt ut för privat verksamhet med offentlig finansiering. Detta frågetecken måste naturligtvis snarast rätas ut, och om det behövs förändringar i lagstiftningen bör dessa genomföras för att möjliggöra att personal inom privat verksamhet har samma yttrandefrihet som offentliganställd personal.

Fru talman! Förutom kritiken som är riktad direkt mot regeringen för deras brist på ansvarstagande kan man läsa i rapporten om kritik mot andra myndigheter. Man kan läsa bland annat följande: Socialstyrelsen har inte fullgjort sitt uppdrag när det gäller att följa upp privat bedriven äldreomsorg. Vidare: Länsstyrelsernas tillståndsgivning säkrar inte god kvalitet.

Miljöpartiet förväntar sig även här ett tydligt svar från majoriteten i dag under debatten på frågan vilka åtgärder man tänker vidta med anledning av Riksrevisionens kritik av Socialstyrelsen och länsstyrelserna och de allvarliga brister som där påtalas.

I detta anförande instämde Christer Engelhardt och Ylva Johansson (båda s) samt Elina Linna (v).

Anf. 9 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! När man hör oppositionen kan man få intrycket att den här rapporten uteslutande handlar om den här majoritetens regeringsperiod. Låt mig upprepa att det här är en rapport som till största delen handlar om den tidigare regeringens mandatperiod, alltså Socialdemokraterna med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Som det påtalades här har vi haft en debatt tämligen nyligen, en interpellationsdebatt, om i stort sett samma sak, om den Riksrevisionsrapport som kom. Jag hoppas att alla debatter hade ägt rum också om det hade handlat om en granskning av den kommunala omsorgen. Ibland känns det som att när ni använder ordet "privat" lägger ni en väldigt negativ värdering i det, även om ni i ord inte uttrycker det utan försöker få det att låta som någonting annat.

När det är två debatter tätt stakade på varandra är det inte heller så konstigt att svaren blir desamma eftersom frågorna är desamma. Ibland undrar jag lite som Nalle Puh, som sade till Ior när han inte ville höra: Har ni fått lite ludd i öronen? Precis det som ni nu ställer frågor om har jag svarat på i en tidigare debatt, men frågorna upprepas. Jag vill gärna förtydliga, gärna svara igen, för det finns svar på i stort sett allt det som Riksrevisionen skriver om i sin rapport i form av aktiva handlingar från

vår sida. Men väldigt mycket faller tillbaka på er själva. Låt mig ta några exempel.

Personalens villkor är olika, säger Ylva Johansson. Det blir lite patetiskt när så mycket talas om meddelarskyddet. Ni hade en utredning på bordet. Ni valde att inte gå vidare, att inte göra någonting av den utredningen.

Det fanns kritik från jurister, från Svenskt Näringsliv och från LO. Alla remissinstanser var i stort sett kritiska. Det finns skäl att se att det här inte är en enkel fråga. Det var säkert det som avhöll er då. Det är det som inte gör det alldeles framkomligt nu heller.

Men jag skulle vilja säga att regeringen har säkrat så mycket som möjligt på den punkten. Jag hoppas att ni har läst LOV – den lagstiftning som ni för övrigt sade nej till – som också skulle kunna åstadkomma mycket bättre förutsättningar för en god kvalitetsuppföljning och kontroll. Här skriver vi i ett helt avsnitt på s. 79 och 80 om meddelarfriheten. Här står det att kommuner och landsting i förfrågningsunderlaget bör ställa krav på återrapportering eller om villkor för de anställda hos externa leverantörer. Så har vi skrivit. Det står alltså så tydligt som det kan stå.

Ni gjorde ingenting åt det. Varför gjorde ni inte det om ni nu tycker att frågan är så viktig trots remissinstansernas kritik? Den frågan tycker jag att ni bör besvara. Ni är svaret skyldiga. Vår avsikt är att så långt det bara går skapa lika villkor för personal. Det är därför vi nu tittar på lex Sarah för att se om den behöver förtydligas ytterligare också efter det att vi har fått ändrade föreskrifter från Socialstyrelsen. Vi vill ha öppenhet och insyn i alla verksamheter.

Min förhoppning är att man ser det som något positivt med många lex Sarah-anmälningar. Det är en indikator på en öppenhet när man blottar missförhållanden för att kunna förhindra att de upprepas igen. Det är någonting positivt i att man är uppmärksam. Jag tror att problematiken med att människor inte alltid vågar anmäla tyvärr är densamma både i privat och i kommunal omsorg. Här behöver vi skapa ett helt annat klimat, för det är den kontinuerliga kvalitetsuppföljningen som måste ske i själva verksamheten.

Jag ska be att få återkomma till en mängd olika saker i mitt nästa inlägg.

Anf. 10 YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Säkerheten för vårdtagarna – patientsäkerheten – handlar inte bara om rätten att anmäla grav vanvård eller grava missförhållanden. Det handlar om att få diskutera oron för läkemedelsanvändningen och att få diskutera om det kanske är så att man använder blöjor trots att man med ökad bemanning hade kunnat låta de äldre själva gå på toaletten. Det handlar om att kunna diskutera personalens kompetens. Med den lagstiftning som nu gäller är det enbart vid grava missförhållanden enligt lex Sarah som man har rätt att bryta mot den lojalitetsplikt man har mot arbetsgivaren när man arbetar i privat driven äldreomsorg.

Det är detta som är problemet. Jag tycker att den jämförelse som Maria Larsson gör med bilbesiktningen haltar betänkligt. Det här handlar i stor utsträckning om sköra, sjuka människor. Jag tycker att det är helt orimligt att deras vardag och deras villkor skulle tillåtas vara företags-

Prot. 2008/09:38
28 november

*Aktuell debatt:
Kvalitetskontrollen
i privatdriven
äldreomsorg*

hemligheter. När man finansieras av offentliga medel och i övriga delar lyder under av offentliga lagar och kvalitetskrav är det ett lägsta anständighetskrav att man också ska ha den öppenhet och den insyn som offentligt driven verksamhet har.

Grundlagsfrågor är svåra. Den socialdemokratiska regeringen uttryckte tydligt sin vilja att ge meddelarskydd också till personalen i bland annat privat driven äldreomsorg. Vi tillsatte en utredning. Den fick tyvärr skarp kritik av remissinstanserna. Det var inte möjligt att gå fram med förslaget i den tappning som det då hade på grund av kritiken. Vi var då tydliga med att tala om vår avsikt.

Om ni hade tagit reda på lite mer hade ni vetat att statsministern tydligt deklarerade här i kammaren att det är dags att göra en ny översyn av meddelarfriheten så att den kan omfattas av sådan verksamhet som bedrivs i entreprenadregi. Det var den 10 november 2005. Den dåvarande justitieministern hade också uppe frågan, den 13 december 2005 och talade om att man hade som syfte att sätta in en ny översyn med en ny lagstiftning för att nå ökad meddelarfrihet för de här personalgrupperna.

Frågan är svår, för det är grundlagsfrågor. Den kräver många överväganden. Men det gör inte att man kan slippa undan ett politiskt ledarskap när det gäller vart man vill nå. Den här borgerliga regeringen och Maria Larsson personligen har haft ett antal möjligheter att visa ledarskap i frågan. Det hade varit möjligt att i LOV skriva in krav på meddelarskydd i avtalen. Även om det förstås inte är ett lika långtgående skydd som ett grundlagsskydd hade det varit möjligt. Det hade varit möjligt att i Patientsäkerhetsutredningens direktiv skriva in frågan om att överväga meddelarskyddet och vilken betydelse det har för patientsäkerheten.

Patientsäkerhetsutredningen har varit förhindrad att ta upp den frågan. För ett år sedan hade vi en interpellationsdebatt om denna fråga. Då tog jag upp kravet på tilläggsdirektiv till Patientsäkerhetsutredningen, men fick nej på den frågan.

Regeringen har valt att införa ett riktat stimulansbidrag till kommuner som privatiserar äldreomsorgen. Man har på inget sätt i det stimulansbidraget ställt krav på meddelarfrihet för personalen.

Det finns en hel del som den här regeringen har valt att inte göra. I den viktiga frågan om grundlagsskyddet har regeringen valt att skylla på att den tidigare regeringen som tog initiativ också mötte kritik från remissinstanser. Av detta drar man slutsatsen att man själv inte behöver göra någonting eller visa på någon riktning.

Man kan inte vänta sig att privat driven äldreomsorg håller högre kvalitet än offentlig. Man kan inte heller vänta sig motsatsen. Vi har inte kunskap om detta. Men varför ska de äldre och deras anhöriga som väljer en privat driven äldreomsorg nöja sig med en verksamhet som har sämre kvalitetskontroll än den som är offentligt driven? Det vill jag ha svar på av regeringen.

Anf. 11 MARIANNE KIERKEMANN (m):

Fru talman! Jag skulle vilja påminna Ylva Johansson om och påvisa att regeringen faktiskt har valt att vidta en massa åtgärder.

Med bakgrund i vikten av en säker äldreomsorg vill jag säga att med fler privata utförare får fler möjligheter att förverkliga sina drömmar om eget företag. Det tycker jag är bra. Med fler privata utförare får min mamma bättre möjligheter att välja men också att välja bort när hon inte är nöjd. Det tycker jag är ännu bättre. Med fler privata utförare blir det två vinnare. Det tycker jag är absolut bäst.

Fru talman! Angående meddelarfriheten vill jag än en gång påminna om fallet Halmstad. Det handlar om ett kommunalt drivet boende där man inte anmälde tydliga kränkningar.

Riksrevisionen har för oss tydliggjort att den statliga styrningen av kvaliteten i privat äldreomsorg har brister. Låt oss beakta det i vårt fortsatta arbete för en ännu bättre äldreomsorg! Tack för dagens debatt!

Anf. 12 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag tycker att dagens debatt har tydliggjort en del saker.

För det första: Äldre efterfrågar fler alternativ att välja på. Alliansen svarar att vi ska ställa höga krav och att det ska gälla oavsett om vården är offentligt, privat eller ideellt driven.

För det andra: Det finns inga belägg för att privat vård skulle fungera sämre. I många fall är det snarare tvärtom genom att det blir tydligare i avtalsskrivningar vad det är för krav som vi ställer på varandra. Vi ser att det finns ideologiska skillnader mellan alliansen och oppositionen. Alliansen lyssnar på vad de äldre önskar och vill och anpassar ett utbud där efter medan oppositionen aningen föraktfullt pratar i termer av massiv privatisering.

För det tredje: Riksrevisionen har gjort sina iakttagelser på förbättringsområden. Jag tycker att det är bra. Det är tydligt att ansvaret för de delarna ligger på den tidigare regeringen. Det är lättare att vara radikal i opposition.

Jag tycker att vi har haft chansen från majoritetspartierna att visa att det nu händer mycket. Det har funnits konkreta svar på de frågor som har ställts. Riksrevisionens synpunkter kommer nu att behandlas. Det finns bedömningar, kommentarer och svar i de synpunkter som har förts fram. Det handlar om jämförelse av kvalitetsindikatorer, om tillsynsreformen, om utvecklande av lex Sarah och inte minst om LOV.

Fru talman! Vi måste kunna erbjuda valfrihet, trygghet och en äldreomsorg av hög av kvalitet.

Anf. 13 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Det blir något märkligt att ta del av den här debatten när det finns så lite insikt i vad Riksrevisionen egentligen säger och vad det är som Riksrevisionen egentligen granskar. Thomas Nihlén använde en stor del av sitt anförande till att säga att han instämmer i Riksrevisionens kritik. Ylva Johansson och Elina Linna var inne på samma linje. Huvuddelen av kritiken handlar, som flera av oss har försökt påpeka ett antal gånger, om bristande åtgärder under den tid som Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet styrde Sverige och hade kontrollen över svensk äldrepolitik.

Den intressanta frågan är: Om ni nu håller med om den kritik som Riksrevisionen riktar, vad drar ni själva för slutsatser för er egen politik? Jag har förstått att det pågår förnyelsearbete i de olika oppositionspartierna just nu. Ni ska förnya er politik på ett antal olika områden. Vad kan vi förvänta oss av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet när det gäller nytänkande i äldrepolitiken?

Vad jag har förstått av dagens debatt verkar det mest vara så att man fortsätter att köra i de gamla invanda hjulspåren med kritik mot påstådda privatiseringar och kritik på ett antal punkter där vi känner igen den gamla vanliga visan.

När det gäller den politik som förs i dag är det väldigt intressant att konstatera att Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet konsekvent och helhjärtat röstade mot den nya lagstiftningen om valfrihetssystem. Den handlar om att sätta kvaliteten, och inte priset, i fokus. I den här lagstiftningen finns det inte några förbud mot att teckna kollektivavtal eller mot att det ska finnas meddelarfrihet och annat.

Ylva Johansson sade tidigare att ett antal ministrar har deklarerat att man ska göra saker och ting för att förbättra meddelarfriheten. Deklarationer är bra, Ylva Johansson, men handling är bättre.

Anf. 14 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Jag vädjar verkligen till regeringen och regeringspartier: Ta ert ansvar! Sluta att anklaga den förra regeringen!

Ylva Johansson presenterade vilka ambitioner den förra regeringen hade hösten 2005 och vad man hade tänkt göra. Ni har tagit er an andra förslag som den förra regeringen lade fram, till exempel när det gäller den nationella utvecklingsplanen för äldreomsorgen. Varför inte fortsätta på den vägen? Det är ett problem med offentlig insyn och meddelarskydd när det gäller de privata utförarna.

För ett år sedan hade vi en debatt med Beatrice Ask om den här frågan. Beatrice Ask uttalade sig då i interpellationssvaret till mig. Hon sade: "För det första är det väldigt svårt att reglera all verksamhet – offentlig och privat – på samma sätt eftersom det finns så stora skillnader mellan verksamheterna. En sådan skillnad är att lojalitets- och tystnadsplikten på den privata arbetsmarknaden är avtalsreglerad."

Jag undrar om anhängarna och de äldre känner till att det finns så stora skillnader. När vi talar här låter det som om det inte finns några skillnader mellan den privata och den kommunala äldreomsorgen. Vi tänker på innehållet. Lagarna har faktiskt också väldigt stor betydelse. Personalen vågar till exempel inte påtala bristerna.

Jag läste i tidningen vad personalen i en av de här privata äldreomsorgsverksamheterna tycker när de anonymt anmäler. Då säger de: Vi vill vara anonyma eftersom vi hela tiden blir hotade med att arbetsgivaren ska säga upp oss.

Anf. 15 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! Först vill jag vara väldigt tydlig med att Miljöpartiet har en positiv inställning till mångfald, valfrihet och privata aktörer inom vård och omsorg.

Vi vill skapa förutsättningar för att stärka kvalitetskontrollen och personalens rättigheter i den privata vården och omsorgen så att samma

regler och lagstiftning ska gälla för både privata och offentliga vårdgivare. Att det tillskapas en konkurrensneutralitet mellan privat och offentlig vårdverksamhet är en självklarhet för oss i Miljöpartiet.

Jag vill också vara tydlig med vad Miljöpartiet vill. Vi föreslår att lagstiftningen förtydligas så att alla entreprenadavtal med privata utförare inom vård och omsorg ska omfatta personalens rätt till meddelarskydd. Vi föreslår också att all personal i all offentligt finansierad äldreomsorg ska rapportera missförhållanden till ansvariga i kommunen så att det blir offentligt. Det räcker inte att rapportera internt inom det privata företaget. Vidare föreslår vi att det tillsätts en ny utredning för att grundlags-skydda personalens meddelarskydd inom all offentligt finansierad vård och omsorg.

Om dessa förändringar genomförs skulle det ge våra äldre rätt till en bättre kvalitet i vården och omsorgen samt ge personalen rätt att berätta och använda sin erfarenhet i debatten.

Anf. 16 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag visade i mitt förra inlägg på de tydliga skrivningarna i LOV för att man på ett bra sätt ska kunna säkra detta i avtalen. Att där-
emot gå in och i detalj lagstifta om innehållet i avtal är inte sätt som vi brukar använda. Det blir ganska trubbiga instrument om man gör på det sättet.

Jag vill gärna svara Thomas Nihlén, som i sitt förra inlägg ställde en fråga om tillsynen. Vi skriver mycket tydligt att väldigt mycket av det som Riksrevisionen riktade kritik mot kommer vi att rätta till i samband med att vi lägger fram förslag om en ny tillsynsreform. Vi kommer att stärka tillsynen så att den blir effektivare och mer sammanhållen. Man ska kunna utöva tillsyn över hela vårdkedjan för de äldre, det vill säga socialtjänsten, äldreomsorgen och hälso- och sjukvården tillsammans. Det tillförs mer resurser, 30 miljoner kronor ytterligare, från 2009. Staten tar över den löpande tillsynsverksamheten och tillståndsplikten från kommunerna.

Det är väldigt svårt att få en tillfredsställande tillsyn när det finns 21 länsstyrelser och 290 kommuner som ska svara för detta. Vi tror att det med den reform som kommer att genomföras 2010 blir mer enhetligt, mer effektivt och mer omfattande. Jag tror att det är en väldigt viktig reform att få på plats.

Sedan måste jag återvända till Ylva Johansson som säger att kvaliteten ska styra. Ja, precis så är det. Kvaliteten ska styra. Hur mäter vi det? Ni på vänstersidan missade världens chans att få en lagstiftning på plats där kvaliteten blir konkurrensmedlet. Detta sade ni nej till. Ni ville inte att de äldre skulle få välja och välja bort. Ni ville inte att personalen skulle kunna starta eget på ett enkelt sätt. Det möjliggör den här lagstiftningen också. Ni sade nej, nej, nej.

Miljöpartiet säger här att man är för mångfald. Jag var väldigt förvånad över att ni bytte sida och bejakade vänstersidans nej. Det här är precis det ni har efterfrågat tidigare. Det är precis det här som ni har stått upp för tidigare.

Förvåningen är stor. Man säger en sak, att kvaliteten ska styra, men gör motsatsen. Varför har ni inte gjort mer själva om ni tycker det? Varför införde inte ni ett system med öppna jämförelser, som är så viktigt

Prot. 2008/09:38
28 november

*Aktuell debatt:
Kvalitetskontrollen
i privatdriven
äldreomsorg*

och verkligen driver kvalitetsutvecklingen. Vi har gjort det. Vi har satt en rad olika reformer, nya lagstiftningar och öppna jämförelser på plats för att öka kvaliteten, insynen och tillsynen i äldreomsorgen. Man ska kunna känna sig trygg när man blir gammal i vårt land. Det är därför vi jobbar så mycket och så intensivt med tillsynsfrågorna, kontrollfrågorna och kvalitetsfrågorna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Tobias Krantz (fp), Marianne Kierkemann (m) och Kenneth Johansson (c).

Anf. 17 YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! I den nationella utvecklingsplan för äldreomsorgen som jag lade fram med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet våren 2006 föreslog vi just öppna jämförelser och kvalitetsregister. På den punkten är vi överens. Vi är också överens om förändringar och förbättringar av tillsynen. Det är inte där vi skiljer oss åt.

Vi skiljer oss åt när det gäller vilka krav man kan ställa på privata utförare som bedriver offentligt finansierad äldreomsorg. Där är statsrådet lite grann som prinsessan på ärten. Varför ska det vara så svårt att ställa krav också på de privata utförarna inom den offentligt finansierade äldreomsorgen? Ska det verkligen få vara tillåtet att vård och omsorg om svårt sjuka, sköra äldre ska få betraktas som företagshemligheter? Kan vi inte bli överens om att nej, det kan det aldrig få vara? Kan vi inte bli överens om att om man ska bedriva offentligt finansierad äldreomsorg måste man leva upp till vissa grundläggande krav om insyn och frihet? Kan vi inte vara överens om att vi behöver ha det så att den personal som arbetar inom äldreomsorgen fritt kan delta och använda sina erfarenheter från sitt arbete i debatten om äldreomsorgen? Det behöver vi för att utveckla äldreomsorgen.

Det finns en konflikt mellan lojalitetsplikten och meddelarfriheten, och den är annorlunda om man jobbar i privat driven verksamhet jämfört med om man jobbar i en offentligt driven verksamhet. Det är det som är skiljelinjen oss emellan, och det är det vi nu debatterar.

Vi i oppositionen har enigt talat om vad vi skulle göra om vi hade haft regeringsmakten nu. Vi hade krävt i lag att det i alla entreprenadavtal skulle skrivas in att personalen ska ha meddelarskydd. Vi hade krävt att man ska klargöra att all personal i äldreomsorgen, oavsett om det är offentlig eller privat, ska rapportera till kommunen och inte till sin närmaste chef när man har något att rapportera. Vi hade tillsatt en ny utredning om att grundlagsskydda personalens meddelarskydd.

Alla borgerliga företrädare här har sagt att ni välkomnar Riksrevisionens rapport, men, Maria Larsson, vad tänker ni göra?

Anf. 18 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! En kraftfull retorik kan inte dölja det faktum att man själv ingenting har gjort. Faran är dessutom att ni skrämmer upp de äldre med ert resonemang.

Det finns inte någon anledning till oro, tvärtom. Vi har tagit ett stort ansvar. Vi har sett till att skapa lika villkor för personalen. Det är natur-

ligtvis inte som Ylva Johansson nu beskriver att företagshemligheter kan hindra en lex Sarah-anmälan. Så är det inte.

Det är naturligtvis så att alla missförhållanden, såväl små som stora, ska anmälas, och med de nya föreskrifterna står det tydligt att de ska till socialnämnden. Kommunerna har ansvaret. Det stämmer inte, det som Ylva Johansson står här och säger under högljudda former.

Vi säkrar upp. Vi tar ansvar. Vi ser till att det blir lika villkor. Vi ser till att det blir en kvalitetskontroll av äldreomsorgen och framför allt att de äldre själva också får vara med och bedöma kvaliteten. Det kommer att ske under hösten, och det är en väldigt viktig del.

Vi räknar med de äldre själva och att de kan och vill bestämma själva, och de ska få det i alliansens Sverige – tyvärr inte i Vänsterns Sverige.

Man ska kunna vara trygg med att bli gammal i vårt land. Det är det vi försöker säkra med en äldreomsorg med god kvalitet, en bra tillsynsorganisation, lika villkor och stora möjligheter också för personalen. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:119

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:119 Kronofogdemyndigheten

av Britta Rådström (s)

Interpellationen kommer att besvaras den 16 december 2008.

Skälet till dröjsmålet är andra åtaganden som inte gått att ändra på.

Stockholm den 25 november 2008

Finansdepartementet

Anders Borg (m)

Enligt uppdrag

Erik Nymansson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2008/09:121

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:121 Utbetalning av aktivitetsstödet

av Patrik Björck (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 20 januari 2009.

Skälet till dröjsmålet är försenad handläggning.

Stockholm den 21 november 2008

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Prot. 2008/09:38
28 november

*Aktuell debatt:
Kvalitetskontrollen
i privatdriven
äldreomsorg*

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:132 Kvotering för jämställda styrelser
av Eva-Lena Jansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredag den 5 december 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang och resor som inte går att flytta på.

Stockholm den 25 november 2008

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Nyamko Sabuni (fp)

Enligt uppdrag

Cecilia Bergman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2008/09:134

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:134 ID-kort för folkbokförda i Sverige
av Eva-Lena Jansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredag den 5 december 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang och resor som inte går att flytta på.

Stockholm den 25 november 2008

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Nyamko Sabuni (fp)

Enligt uppdrag

Cecilia Bergman

Expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

3 § Svar på interpellation 2008/09:94 om internationellt förbud mot klustervapen

Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Olle Thorell har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder för att Sverige ska underteckna avtalet om förbud mot klustervapen i Oslo i december.

Som jag tidigare konstaterat i kammaren kan klusterammunition skapa och har skapat allvarliga humanitära problem. Därför har det varit Sveriges övergripande målsättning att få till stånd en ambitiös och effektiv internationell reglering av klusterammunition. Ett led i detta arbete har varit vårt stöd och vår medverkan i den så kallade Osloprocessen. Denna har nu lett fram till konventionen om klusterammunition som öppnas för undertecknande i Oslo den 3 december. Sverige kommer då att underteckna.

Sverige har också sedan länge stött arbetet kring klusterammunition inom ramen för FN:s konvention (1980) om konventionella vapen, CCW, en ramkonvention med bifogade protokoll som syftar till att förbjuda eller begränsa användningen av vapenkategorier som kan anses vara ytterst skadebringande eller har urskillningslösa verkningar.

Ett antal länder med betydande arsenaler av klusterammunit – enligt vissa beräkningar omkring 90 procent av världens totala innehav – står utanför den process som lett till konventionen om klusterammunit. Flera av dessa länder medverkar däremot i arbetet inom CCW. Dit hör USA, Ryssland, Kina, Sydkorea, Indien, Pakistan, Israel med flera. Sverige kommer därför att fortsatt vara pådrivande i CCW-förhandlingarna.

Anf. 20 OLLE THORELL (s):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka utrikesministern för svaret. Beskedet att regeringen äntligen beslutat att skriva under det internationella förbudet mot klustervapen är förstås välkommet, inte bara för oss som drivit frågan i riksdagen utan också för alla de organisationer och enskilda som varit engagerade i frågan.

Osloavtalet är ett av de viktigaste nedrustningsavtalen på många år. Vi socialdemokrater ser det som självklart att Sverige med sin långa tradition inom nedrustningsområdet ska ansluta sig till det.

Som utrikesministern sade i sitt svar är detta en vapentyp som kan skapa allvarliga humanitära problem. Det är minst sagt en underdrift. Klustervapen har orsakat tusentals fullständigt onödiga civila dödsoffer under många år. 98 procent av offren för klustervapen är civila, ofta kvinnor och barn. Utöver detta har ytterligare flera tiotusentals skadats med men för livet som följd. Dessutom är röjningsarbetet inte bara extremt farligt utan också mycket kostsamt.

I bland annat Laos, Afghanistan, Libanon, Kosovo och nu senast i Georgienkonflikten har dessa vapen använts. Miljontals blindgångare ligger fortfarande kvar och skördar än i dag dödsoffer.

När jag lämnade in den här interpellationen hade regeringen ännu inte lämnat besked om man skulle skriva under eller inte. Nu ska man göra det, och det är bra. Då kunde man ju tro att allt är frid och fröjd, men en hel del frågetecken kvarstår. Jag skulle därför vilja be utrikesministern att rätta ut dem.

Ett enigt utrikesutskott och fredsrörelsen har under hela Osloprocessens gång krävt ett större engagemang och tydligare besked från regeringen om att Sverige vill gå i täten för det här avtalet. I stället har regeringen, inte minst utrikesministern, ifrågasatt betydelsen av Osloprocessen, under en tid verkat för undantag för bombkapsel 90 och under hela sommaren och hösten inte velat lämna besked om man kommer att skriva under eller inte.

Vi välkomnar, som sagt, det positiva besked som sent omsider kom, men regeringens och utrikesministerns senfärdighet och tidigare skepsis väcker en del oro, särskilt om man betänker hur avtalet är formulerat. Det är nämligen så att bara för att man skriver under avtalet är saken inte klar med detta. Avtalet måste också ratificeras, och tidsgränsen för det är satt till 8 år. Med tanke på att regeringen tidigare inte haft direkt bråttom med den här frågan undrar jag: Hur snabbt kommer Sverige att ratificera Osloavtalet?

En annan del av avtalet gäller förstörelse av egna klustervapen. Vi har den svenska bombkapsel 90. Hur många det finns är sekretessbelagt, och när de skulle kunna komma till användning är åtminstone för mig en gåta. Enligt Osloavtalet har man även här 8 år på sig att förstöra dem,

med möjlighet till förlängning i ytterligare 8 år, alltså totalt 16 år. Frågan blir självklart: Hur snart kommer skrotningen av bombkapsel 90 att inledas?

Vi socialdemokrater förväntar oss att regeringen så snart det bara är möjligt ratificerar avtalet. Processen i riksdagen torde vara ganska okomplicerad, eftersom vi är tämligen eniga över blockgränserna. För att avtalet ska träda i kraft krävs att 30 länder ratificerat det. Målsättningen är att det ska kunna ske senast den 30 juni nästa år.

Vi anser att det är dags att ta täten i Osloprocessen i stället för att motvilligt bara hänga på längst bak i kön. Vi menar att regeringen ska se till att Sverige kan vara ett av dessa 30 länder. Kommer utrikesministern att verka för det?

Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Olle Thorells lite snäva beskrivning av regeringens aktivitet i ärendet är inte alldeles felaktig. Det har sin bakgrund i det som jag erinrar om i interpellationssvaret, nämligen att Osloprocessen nu leder fram till en konvention som inte omfattar 90 procent av världens klustervapen och som förmodligen omfattar 100 procent av dem som har använt sådana vapen, men däremot inte omfattar 100 procent av dem som har använt klustervapen i modern tid. Det innebär inte att dess symboliska betydelse ska underskattas, men om man tror att det är ett avgörande framsteg för att bli av med klustervapen tror jag faktiskt att man gör ett misstag.

Det är därför jag hela tiden när vi diskuterar detta i denna kammare understryker – och fortsätter att göra det nu – behovet av förhandlingar inom FN-ramen, där alla är med. Det innebär självfallet att de förhandlingarna är mycket svårare. Det är svårare att få länder som har klustervapen att avskaffa dem än att få länder som inte har klustervapen att underteckna ett avtal om att avskaffa dem. Det ligger i sakens natur.

Det finns ett antal länder som har olika klusterammunition och som också omfattas av detta avtal. Norge och Sverige har gjort olika typer av provningar. Finland har gjort en annan provning och som bekant kommit till en annan slutsats. Ammunition som uppfyller kriterierna för klusterammunition spelar nämligen en mycket väsentlig roll i det finska försvaret, och därför kommer Finland inte att underteckna. Norge har gjort vissa avvägningar.

På frågan när vi kommer att ratificera avtalet är väl svaret att vi nu får be Försvarsmakten att titta på detta. Olle Thorell säger att han inte kan förstå när vi ska använda bombkapsel 90. Den ska vi använda om Sverige anfalls. Så enkelt är det. Det är ett vapen som ligger i förråd till dess att vi behöver försvara Sveriges territoriella integritet. Det är inte aktuellt de närmaste veckorna, försiktigt uttryckt, men vi har ett försvar för den eventualiteten.

Detta är ett vapensystem som för vissa typer av insatser är av central betydelse. Då måste vi skaffa ett annat vapensystem för att ersätta det. Ett icke oväsentligt antal hundra miljoner kronor måste tillföras för att ta fram ett vapensystem som klarar av den typen av målbild som är aktuell i det här sammanhanget. Det måste vi be försvaret att titta på, vilket i sin tur påverkar tidpunkten för när vi kan ersätta bombkapsel 90 med ett nytt vapensystem som uppfyller de krav vi har i det svenska försvaret.

Jag ser inte detta som ett problem i något större nedrustningssammanhang av den enkla anledningen att bombkapsel 90 är i moratorium till dess att någon anfaller Sverige, och om någon anfaller Sverige tror jag att vi har aningen större problem att syssla med än just detta.

Anf. 22 OLLE THORELL (s):

Fru talman! Det var intressant att höra Carl Bildts svar, men mina frågor kvarstår.

För det första: Hur snabbt kommer avtalet att ratificeras? Vi vill att Sverige ska vara ett av de första 30 länderna som medverkar till att avtalet träder i kraft. Kommer utrikesministern att verka för det?

För det andra: Hur snart kommer man att börja skrota bombkapsel 90? Jag förstår mycket väl att Försvarsmakten har invändningar mot det, men jag tycker att regeringen ändå borde kunna presentera en tidsplan för detta. Det är nämligen ett onödigt, omodernt och omänskligt vapen, och invasionshotet mot Sverige är inte direkt överhängande.

Låt mig ta upp en annan sak. I Oslo samlas på tisdag 105 länder för att underteckna detta historiska avtal. 47 ministrar kommer att delta. Fyra statsministrar kommer att vara närvarande. Utrikesministrarna från bland annat Frankrike, Tyskland och Storbritannien tycker att det är så viktigt att de kommer att representera sina länder. Jag undrar vem som kommer att representera Sverige. Kommer Carl Bildt att själv delta? Vi tycker att det vore lämpligt och ett sätt för Sverige att visa att vi helhjärtat stöder Osloprocessen.

Låt mig också säga något om att få alla länder att ansluta sig till ett förbud och FN:s konvention om konventionella vapen, CCW. Naturligtvis vore det bra om alla länder var med på tåget från början, om de stora användarna och tillverkarna fanns med i ett allomfattande avtal. Faktum är att det varit i princip omöjligt att enas om några som helst texter om klustervapen i den processen. Häromveckan, jag tror det var förra fredagen, havererade samtalen helt och hållet. Man sade att man ska börja tala igen nästa år. Jag tror att om Osloprocessen inte hade funnits hade man kanske inte ens försökt komma fram till en text. Det är klart att Osloprocessen är betydelsefull.

Självklart ska Sverige vara drivande i FN-processen, och utrikesministern har rätt i att en stor del av innehavet av klustervapen finns utanför Osloprocessen. Jag förstår dock inte varför man inte kan göra två saker samtidigt och tycka att båda är viktiga.

Osloprocessen kan liknas vid den process som satte i gång förbudet mot personminor, den så kallade Ottawaprocessen. Inte heller där var de stora användarna med från början. Även där var det opinionsbildning och ett starkt engagemang från många organisationer som gjorde att avtalet kunde ros i hamn. Ottawaprocessen har lett till att bruket av personminor nästan helt har upphört. Även om ett fåtal länder fortfarande står utanför har vapentypen personmina blivit så stigmatiserad att den i princip inte längre används. Det är inte helt osannolikt att Osloprocessen kan ha samma inverkan på bruket av klustervapen som Ottawaprocessen hade på bruket av personminor.

Utrikesministern talar i sitt interpellationssvar om en ambitiös och effektiv reglering av klustervapen. Jag skulle vilja veta hur regeringen konkret tänker agera för att få fler länder att ansluta sig till Osloavtalet

Prot. 2008/09:38
28 november

*Svar på
interpellationer*

och hur man tänker agera inom FN-systemet och CCW för att få i gång de samtalen.

Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Vad gäller den senare delen är det ingen tvekan om att CCW-processen är det som kan leda till avgörande framsteg, för den omfattar dem som faktiskt har och använder klustervapen medan Oslo-processen till stor del, men inte enbart, handlar om länder som inte har det.

Det är fråga om vapensystem som vissa av dessa länder nog kommer att ha svårigheter att göra sig av med, men det handlar till stor del också om definitionsfrågor, vad som är ett klustervapen och vad som inte är det. Det har varit en stor fråga i Osloprocessen och är det i CCW-processen. Med vidare definitioner hade andra vapensystem i Sverige kommit in i detta sammanhang.

Med en definition som uteslutande hade gällt de klustervapen som orsakat uppmärksamhet i den internationella debatten – på grund av Kosovo, Laos, Libanon eller Irak för att nu ta de senaste exemplen – hade bombkapsel 90 över huvud taget icke varit ifrågasatt. Det har hela tiden varit ett gränsfall, alltså om det är ett klustervapen i den mening som man har diskuterat i de här sammanhangen. Dessutom blir frågan om artilleriammunition med substridsdelar också är att betrakta som klustervapen eller inte.

Detta må vara tekniskt, men man måste vara noggrann när man sysslar med den här typen av frågor. Det är sådana frågor som vi har anledning att driva och föra fram för att steg för steg begränsa användningen.

Olle Thorell talade om omänskliga vapen. Jag har alltid svårt med det, och det beror väl på att jag varit i en del krig och kunnat konstatera att jag ännu inte upptäckt de mänskliga vapnen, tyvärr. Nästan alla vapen är utformade för att döda, gärna direkt om det anses mänskligare. De flesta vapen dödar dock inte direkt, utan de dödar och skadar även civila. Att vi utnämner vissa vapen till omänskliga och andra till mänskliga har jag haft lite svårigheter med. De är alla omänskliga. Den viktiga insatsen är därför att begränsa bruket av vapen över huvud taget genom att begränsa olika typer av konflikter.

Vi har ett svenskt försvar för att värna vårt eget land och skapa trygghet för det svenska folket. I det ingår en lång rad vapen som är grymt omänskliga, eftersom de kommer att döda. De är avsedda för att döda, och det sker på lite olika sätt. Jag och vi alla hoppas innerligt att de aldrig kommer att användas. Men de är där för att säkra vår frihet och stabiliteten i det nordeuropeiska området. Att säga att vissa är mänskliga och andra omänskliga har jag personligen lite svårt för.

När kommer vi att ratificera Osloavtalet? Det hänger på utvärderingsarbetet, som jag meddelade. Vi ska nu värdera hur detta kan ske när det gäller att ersätta BK 90 med ett annat vapensystem som kan få ungefärligen motsvarande prestanda, för vi behöver det för att kunna klara av de mål som bland annat riksdagen har satt upp vad gäller möjligheten att försvara Sverige. Det är någonting som kräver både teknik och finansiering. Det kan röra sig om kostnader i storleksordningen ½ miljard kronor som ska tas fram i en försvarsbudget. Det är inte alldeles utan sina problem. Den frågeställningen kan bara viftas bort av dem som inte har

någon omsorg om Sveriges försvar över huvud taget, till vilka jag icke vill räkna företrädare för det socialdemokratiska partiet. Det vill jag säga i detta sammanhang.

Jag kan alltså inte lämna något alldeles konkret svar på frågan. Detta är beroende av utvärdering. Jag återkommer gärna. Jag kan säga att vi kommer att spela en pådrivande roll i CCW-processen. Den är i detta sammanhang alldeles avgörande.

Anf. 24 OLLE THORELL (s):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för debatten och de besked han har lämnat, även om jag tycker att de lämnar en del övrigt att önska.

Givetvis finns det inga mänskliga vapen, inga snälla vapen. Vapen är till för att döda. Definitionsfrågan är svår, men här har ändå 105 länder inklusive Sverige kommit överens om att dessa vapen är särskilt omänskliga och hemska. De ska inte användas.

Försvarsmakten hade minsann haft tid på sig att ta fram alternativ om regeringen från början hade varit med på tåget och gått in för att skriva under avtalet redan från dag ett. Nu är man sent ute, men jag tycker fortfarande att vi kan kräva att Sverige ska vara ett av de första 30 länder som ratificerar avtalet.

Jag vill än en gång betona att vi socialdemokrater välkomnar beslutet att skriva under Osloavtalet. Det är bra. Men nu är det upp till bevis. Vi kommer att fortsätta att bevaka hur regeringen implementerar Osloavtalet. Vi förväntar oss att ratificeringen sker och en tidsplan för skrotningen av BK 90 upprättas så snart det bara går.

Vi hoppas också att regeringen kommer att verka med kraft för att Osloavtalet ratificeras av så många länder som möjligt. Förhoppningsvis är det här avtalet ett första steg i ett allomfattande förbud som gör att den här typen av förrädiska och urskillningslösa vapen aldrig mer kommer att användas. Vi anser att det är dags för Sverige att ta täten i det arbetet.

Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag hoppas att jag också kan räkna med att Socialdemokraterna kommer att ge ett starkt stöd till det fortsatta arbetet inom CCW-processen. Det som jag tror att vi är relativt överens om är att det kan låta heroiskt men kanske är mindre heroiskt att nedrusta Sverige. Det är svårare i detta fall att nedrusta USA, Israel, Ryssland eller Kina, de som faktiskt är användare av klustervapen. Men det är det som är det viktiga för att komma åt vapen som inte är mer eller mindre omänskliga men som har en blindgångarproblematik. Det är inte vapnet i sig utan blindgångarproblematiken som egentligen skapar problem när det gäller klustervapen, en blindgångarproblematik som vi övertar vad gäller andra vapen. Artilleriammunition av äldre karaktär är egentligen farligare från denna utgångspunkt än bombkapslar och denna typ av klusterammunit-ion är.

Vad gäller tidsplanen gav jag inget konkret besked. Så var det. Olle Thorell säger att vi ska återkomma med en tidsplan angående skrotning av BK 90. Jag vill gärna återkomma med en tidsplan om skrotning och ersättning samtidigt. Det är det som gör att jag tror att vi ömsesidigt ska titta lite på när vi kan ta fram det systemet. Det är inte gjort i en handvändning. Jag tror att vi talar om en process som kan vara ett decennium

Prot. 2008/09:38
28 november

*Svar på
interpellationer*

och om kostnader i storleksordningen väl över ½ miljard för att göra detta. Det är ett rätt betydande åtagande som vi gemensamt har gjort.

Vi som bryr oss om svensk säkerhetspolitik har en skyldighet att se till att vi får ett ersättningssystem. Det är åtskilliga länder som arbetar på detta, till exempel Tyskland. Jag tror att det faktum att Finland över huvud taget inte undertecknar avtalet har att göra med att de kommer att ägna betydande tid åt att se efter om ersättningssystem är möjliga innan de går in på detta. Vi har anledning att både tekniskt och politiskt samverka med dem, för all del också med Norge, som har ett motsvarande problem när det gäller att finna ersättningssystem i sin försvarsmakt.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2008/09:142 om kvinnors situation i Iran

Anf. 26 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig vilka initiativ jag avser att vidta inom EU under det kommande svenska ordförandeskapet för att EU:s kritiska dialog särskilt ska ta upp kvinnors situation i Iran. Vidare frågar Amineh Kakabaveh hur en sådan dialog kan samordnas med USA:s Iranpolitik och föras inom FN:s ram.

Såsom jag tidigare har anfört, bland annat i svaren på ett antal interpellationer samt i flera svar på skriftliga frågor, ser regeringen med oro på den försämring av situationen för de mänskliga rättigheterna som under det senaste året skett i Iran. Detta gäller inte minst de återkommande och ofta långtgående kränkningarna av kvinnans rättigheter. Att verkställa dödsstraff genom stening är, som Amineh Kakabaveh uttrycker det, särskilt barbariskt och strider klart och tydligt mot de grundläggande principerna om åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Europeiska unionen och den svenska regeringen tar därför i uttalanden och diplomatiska kontakter med iranska företrädare löpande upp den iranska regeringens skyldighet att respektera och uppfylla de konventioner om skydd för de mänskliga rättigheterna som Iran anslutit sig till och ratificerat, inklusive skyldigheten att säkerställa kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Fru talman! Ett samlat internationellt tryck är det som har bäst möjlighet att påverka Iran, ty ett splittrat och oenigt internationellt samfund är något som regimen i Iran kan använda till sin fördel.

Inom ramen för det arbete med att förbättra förverkligandet av de mänskliga rättigheterna som pågår vid FN:s generalförsamling i New York samt FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève har vi bland annat påtalat utvecklingen i Iran. Europeiska och nordamerikanska synpunkter och värderingar är i detta sammanhang alltsomoftast samstämmiga.

Fru talman! Som jag konstaterade i interpellationsdebatten med Amineh Kakabaveh i våras är Europeiska unionens, Sveriges och det övriga internationella samfundets möjligheter att framgångsrikt utöva påtryckningar mot Iran något begränsade. Europeiska unionens kritiska dialog med Iran övergick i slutet av 90-talet till att bli en mer allomfattande dialog, som också inkluderade en särskild dialog om de mänskliga rättigheterna. Detta dialogformat har dessvärre inte varit särskilt effektivt

under senare år, då det internationella samfundets förhållande till Iran dominerats av frågan om Irans ambitioner med sitt kärntekniska program. Iran vägrar fortfarande att återuppta den särskilda MR-dialogen med Europeiska unionen, som i praktiken varit fryst av Iran sedan 2004.

Precis som Amineh Kakabaveh är jag övertygad om att en politisk, ekonomisk och diplomatisk isolering av Iran inte skulle gynna utvecklingen i landet, snarare tvärtom. Utan fortsatta kontakter via diplomatiska kanaler och politiskt besöksutbyte mister vi möjligheterna till förståelse och till att framföra vår kritik.

Under det svenska EU-ordförandeskapet hösten 2009 kommer regeringen att fortsätta arbetet för att stärka folkrätten och de mänskliga rättigheterna. Det ligger lite framåt i tiden, så exakt hur vi kommer att agera där får vi nog återkomma till.

Anf. 27 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! Jag skulle först vilja tacka utrikesministern för svaret. Det gläder mig att utrikesministern delar min uppfattning när det gäller utvecklingen i Iran. Likaså gläder det mig att utrikesministern förklarar att det som har bäst möjligheter att påverka Iran är ett enigt uppträdande och inte ett splittrat och oenigt världssamfund. På den punkten är jag och utrikesministern fullkomligt eniga.

Men vad jag är ute efter är naturligtvis inte bara att vi ska vara eniga om bedömningen av regimen i Iran. Vad jag är ute efter är ett enigt handlande från världssamfundets sida när det gäller Iran och kampen mot brotten som begås mot mänskliga rättigheter i landet.

Som utrikesministern påpekar har det kommit nya signaler från USA när det gäller Iran. Redan innan Barack Obama installerats som president förklarade man att man inte ska konfrontera sina motståndare utan föra dialog med dem.

Fru talman! Det är stor skillnad mellan Obamas proklamerade hållning och den tidigare Bushadministrationens. Den tidigare administrationen förde en konfrontationspolitik gentemot Iran, vilket gjorde den iranska regimen än mer aggressiv, allt mindre möjlig att tala med. Den bet sig fast i en hård och brutal politik mot mänskligheten. Bushadministrationens politik visade sig inte leda någon vart. Det hjälpte inte ens med krigshot. Hotar man med krig blir den hotade regimen inte villig till några eftergifter. Europa har varit för ineffektivt och USA alltför hotfullt i sin politik mot Iran, anser jag.

Fru talman! Nu finns en möjlighet till ett enigt uppträdande. Det är både angeläget och bråttom att göra något när det gäller mänskliga rättigheter, framför allt kvinnors rättigheter i Iran. Precis som utrikesministern säger fortsätter det grymma förtrycket av kvinnor i landet. De fängslas, hängs och stenas. Kvinnor piskas för att de inte täcker hela håret på sitt huvud. Minderåriga avrättas offentligt. Vad det handlar om är könsapartheid.

Fru talman! I Dagens Nyheter kunde vi i går läsa att människorättsaktivisten Farzad Kamanger dömts till döden och ska avrättas. Han är inte ensam. Dagligen får jag nyheter och brev om oppositionella författare, kritiska journalister med flera som mördas. Ett av exemplen är från i går kväll, Shahnaz Gholami, som är journalist och mamma till en tvååring.

Hon sitter fängslad på obestämd tid därför att hon har skrivit artiklar om kvinnors situation i Baluchistan, en del av Iran.

Anf. 28 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Från tidigare interpellationsdebatter vet vi ju att vi i grunden gör samma bedömning av de här frågorna. Det hindrar inte att det har ett mycket stort värde att de också diskuteras i Sveriges riksdag.

Iran är bland de länder i världen som avrättar flest personer. Kina toppar listan, men Iran ligger mycket tydligt på plats nr 2. Det är svårt att ha några exakta siffror, men om man håller sig till Amnesty Internationals uppgick antalet kända avrättningar 2007 till 317. Det är en mycket hög siffra. Uppgifterna för 2008 varierar, men de ligger med all sannolikhet i intervallet mellan 200 och 300 personer.

Det vi har reagerat mot speciellt är som bekant, utan att värdera detta alltför mycket, de fall där man till och med använder stening som avrättningsmetod. Det är ett barbari som går utöver det barbari som dödsstraffet i sig innebär. Där reagerar Europeiska unionen, och där reagerar Sverige.

Det har varit ett moratorium med detta. Men under denna vecka till exempel har en kvinna av allt att döma avrättats genom stening i Iran. Vi förde upp detta i en diplomatisk dialog med Iran, dessvärre utan att detta hade någon effekt. Men det är viktigt i alla fall att vi markerar vår ståndpunkt när det gäller dessa frågor.

Sedan ska vi också diskutera den vidare situationen. Vi har nu, tror jag, kanske delvis en ny möjlighet till en dialog med Iran som har att göra med skiftet, som nämndes, av den amerikanska administrationen. Frågan om relationerna till och hur vi ska hantera Iran står mycket högt upp på den transatlantiska samtalsagendan i dag, innan administrationsskiftet, och kommer att stå där med lika stor tyngd efter administrationsskiftet.

Det är klart att detta samtal domineras av den kärntekniska frågan. Om det domineras för mycket kan man diskutera, men det domineras av den kärntekniska frågan. Även inom denna finns det dock anledning att diskutera hur strategin ska utformas för att vi ska få till stånd en öppning gentemot Iran som inte bara skapar förutsättningar för någon typ av överenskommelse i den kärntekniska frågan utan skapar öppningar i övrigt gentemot det iranska samhället. Det ska i och för sig respektera att Iran självt formar sin egen framtid men det kanske öppnar för ett närmande och för en långsiktig iransk samhällsomvandling som medför att krav på demokrati och krav på mänskliga rättigheter har lättare att göra sig gällande inom den iranska debatten.

Som Amineh Kakabaveh och jag har konstaterat tidigare är Iran ett stort, kulturellt och mänskligt rikt samhälle som har potential för en helt annan utveckling än den vi ser under denna regim. Då måste vår politik vara både att vara mycket tydlig när det gäller att kritisera denna regim för brott mot mänskliga rättigheter inom denna ram, dödsstraff speciellt och alldeles speciellt de barbariska dödsstraffen stening och sådant, liksom kvinnors förtryck.

I en annan del av samma strategi behövs samtidigt en öppning som skulle kunna medföra att vi långsiktig får en mer respektfull iransk utveckling av rättigheter, frihet och demokrati.

Anf. 29 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag är glad över att vi är eniga här i Sveriges riksdag om hur brutal regimen i Iran är.

Jag tänkte gå tillbaka till Irans brutalitet mot kvinnorna. I min förra interpellationsdebatt lyfte jag fram några kvinnor. De kvinnorna, och många andra, sitter kvar i fängelse på obestämd tid. Det är Hanna Abdi, Shahnaz Gholami, Fatmah Ghoftani, Negin Shekgelislami och Ronk Safazadeh. De här kvinnorna och studenterna är fängslade på grund av att de har skrivit artiklar och haft åsikter. Det är bara några få exempel på kritiska kvinnor med starka åsikter.

Allt detta vet utrikesministern, och det gläder mig. Men för oss gäller det att gripa tillfället i flykten och försöka samordna de krafter som finns för mänskliga rättigheter i Iran. Möjlighet till enat uppträdande mellan Europa och USA har ökat i och med den nya ledningen i USA. Det får vi hoppas ska leda till något konstruktivt.

Utrikesministern hänvisar till att vissa steg tagits inom FN. Visst, så är det, men det var under Bushadministrationens tid. Det är knappast någon dialog när den ena parten talar om skurkstater och den andra om den stora satan. En sådan politisk pajkastning gagnar faktiskt bara den iranska regimen och dess mörka krafter. Det medförde bara att Ahmadinejad kunde uppträda i till exempel FN:s korridorer och strö massor av lögnar och osanningar omkring sig. Han sade i princip att det bara var västvärldens lögnar och att det inte finns något brott mot mänskligheten. Det är pinsamt att en president som Ahmadinejad ska vara i New York, i FN:s korridorer och strö ut sådana lögnar och osanningar. Den typen av dialog eller snarare brist på dialog är inte fruktbar och inte ens seriös om man vill ta kampen för mänskliga rättigheter på allvar.

Anf. 30 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag tror att vi i allt väsentligt har gemensamma bedömningar både av situationen som den är vad gäller mänskliga rättigheter, vad gäller kvinnors situation och vad gäller användningen av dödsstraffet inom Iran, liksom det sätt på vilket vi ska arbeta med de här frågorna. Där vi har möjlighet att göra det ska vi också ta upp enskilda fall i den diplomatiska dialogen. Samtidigt ska vi verka för att man får en mindre allmänkonfrontatorisk attityd gentemot Iran, vilket kanske kan bana väg för ett något annorlunda samtalsklimat, som kanske kan bana väg för att vi får en ökad respekt för demokrati och mänskliga fri- och rättigheter.

Det ska gärna sägas, och vi ska vara medvetna om det också, att när vi säger att vi tar upp enskilda fall, vilket vi gör och har gjort senast denna vecka i Teheran, tar vi upp dem med företrädare för det iranska utrikesdepartementet. I vilken utsträckning det iranska utrikesdepartementet har något inflytande och i vilken utsträckning de för detta vidare vet vi inte. Det är ju inte det iranska utrikesdepartementet som mig veterligt vare sig förkunnar dödsdomarna eller verkställer dem, försiktigt uttryckt. Det viktiga är att det är den kanal som vi har, i avsaknad av lite bredare kontaktytor med det iranska inte alldeles lättöverskådliga politiska systemet.

Min uppfattning är att vi måste skaffa oss bredare kontaktytor med det som sagt inte alldeles lättöverskådliga iranska politiska systemet, som vi har betydande synpunkter på men som är en realitet i detta land. Det

kommer med all sannolikhet att vara en realitet i detta land under relativt lång tid. På så sätt kan vi kanske öka våra möjligheter till inflytande.

Jag tror också att vi är eniga om att det förutsätter en något mindre konfrontatorisk allmändialog. Huruvida detta kommer att vara möjligt att uppnå eller ej tror jag är för tidigt att bedöma. Vi får ett administrationsskifte i Washington den 20 januari. Det kommer att ta sin lilla tid för den att forma sin politik. Iranfrågan är mycket viktig för den och i den transatlantiska dialogen. Det kommer att ta ett bra tag innan vi ser de möjligheter som möjligtvis kan finnas i detta sammanhang.

Jag vill i detta sammanhang nämna att vi från svensk sida fortsätter den dialog vi har med iranska myndigheter. Jag har träffat den iranske utrikesministern Mottaki vid tre eller fyra tillfällen och vid varje tillfälle erinrat om dessa frågeställningar. Jag kommer med all sannolikhet att träffa honom igen inom loppet av de närmaste månaderna. Han kommer då inte att bli speciellt förvånad när jag tar upp dessa frågor igen.

Jag tycker att det är viktigt att göra det för att markera Sveriges inställning och Europeiska unionens inställning. Jag kan försäkra att vi kommer att fortsätta att göra detta även när vi gör det i egenskap av företrädare för hela Europeiska unionen under det andra halvåret nästa år.

Anf. 31 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Det gläder mig att vi är eniga den punkten när det gäller Iran och brotten mot mänskligheten.

Förhoppningarna är nu stora och situationen är annorlunda för att föra en kritisk dialog och utöka den både på europeiskt plan och från USA:s sida. Jag hoppas att det kommer att gynna inte minst kvinnornas och barnens situation.

Det är nu vi har chansen att påverka Iran på ett mer fruktbart sätt. Flera kan delta i den kritiska dialogen, inte bara EU. Vi måste ta tillfället i akt. Sverige kommer under det kommande halvåret att vara ordförande i EU. Det är viktigt att komma ihåg.

Det gläder mig att ministern redan nu vill fänga tillfället i flykten. Vi har ett särskilt ansvar.

Anf. 32 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag kan inskränka mig till att konstatera att vi även denna gång är eniga i allt väsentligt. Jag sätter värde på dessa interpellationsdebatter som då och då ger oss, både företrädare från riksdagen och företrädare från regeringen, en möjlighet att återkomma och i denna form från riksdagens talarstol manifesterar den enade linje vi har i de här frågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2008/09:83 om demokratisk insyn i Posten AB under och efter den föreslagna fusionen med Posten Danmark

Anf. 33 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att säkerställa att Riksrevisionen får granskningsrätt i

det föreslagna svensk-danska postbolaget. Frågan ställs mot bakgrund av ett brev från Riksrevisionen till mig.

Låt mig först säga att jag inte har några principiella synpunkter på Riksrevisionens önskan att granska Posten efter samgåendet. Jag anser att Riksrevisionen i sin roll fyller en viktig funktion.

Eva-Lena Jansson anger i sin interpellation att den danska riksrevisionen kommer att bibehålla sin granskningsrätt, då den har granskningsrätt även i av danska staten minoritetsägda aktiebolag. Den information jag har fått är att den danska riksrevisionen inte har en sådan rätt till direkt granskning.

Den svenska Riksrevisionen utgör en del av riksdagens kontrollmakt, och uppdraget bestäms till både omfattning och inriktning enligt lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. Mitt svar till Eva-Lena Jansson blir därför att det inte är jag eller regeringen som bör agera i frågan, utan det är alltså riksdagen som genom lagen avgör gränsdragningen för Riksrevisionens granskningsrätt.

Anf. 34 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Tack för svaret, Maud Olofsson, även om jag inte är helt nöjd med det. Det förekommer dessutom felaktigheter i svaret.

Bakgrunden till frågan är ett brev som är adresserat till näringsministern där Riksrevisionen tar upp frågan om den fortsatta granskningen. Man pekar på att den svenska staten inte kommer att ha bestämmande inflytande. Däremot redogör man för det faktum att den danska riksrevisionen kommer att behålla sin granskningsrätt.

Det är något som också understryks av de papper jag har här. De danska reglerna för riksrevisionen är väldigt tydliga. Jag har dem på danska, så jag ska inte ta dem här och nu. Det blir lite krångligt, eftersom jag inte är så bra på danskt uttal. Men jag hoppas att de kommer att till-sändas näringsministern efteråt.

Min fråga var: Avser näringsministern att vidta några åtgärder? Näringsministern svarar: Nej, det är nog riksdagen som genom lagen avgör gränsdragningen för Riksrevisionens granskningsrätt.

Fru talman! Jag vill påminna näringsministern om att det finns en bolagsordning för Posten. Det är Maud Olofsson som ägarrepresentant som beslutar om den. Man kan från regeringen ändra bolagsordningen och se till att det ingår.

Min fråga till näringsministern gäller regeringens ansvar för att tillvara svenska intressen vid förhandlingen. Det kan väl inte vara möjligt att man har avtalat bort det? Det måste finnas ett stort intresse från svenska staten och svenska medborgare att fortsatt kunna ha en insyn.

Det var riksdagens majoritet som fattade beslut om den framtida funktionen. Om nu Maud Olofsson inte kände till lagen som riksdagen fattade beslut om, vilka initiativ kommer hon i så fall att ta för att ändra lagen?

Jag tycker att det är viktigt att vi får en tydlig ordning i de här frågorna. Regeringen kan inte bortse från det i samband med utförsäljningar av olika bolag, eller privatiseringar som det här kan bli. Nu vet vi inte ens om det blir någon fusion. Vi har inte sett vad som hänt där än. Den svenska staten ska inte avsäga sig insynen.

Prot. 2008/09:38
28 november

Svar på
interpellationer

Vi har i dag ett minoritetsägande i Nordea. Riksrevisorerna säger att det inte heller där är tydligt i lagstiftningen huruvida man kan ha revisionen. Det är viktigt att regeringen tittar på frågan.

Maud Olofsson anger i svaret till mig att det är riksdagen som borde vara den som agerar. Statsministern har tidigare sagt att kvaliteten i lagstiftningsarbetet nås genom att regeringen lägger fram en proposition. Min fråga blir: Delar inte näringsministern statsministerns uppfattning i frågan?

Jag är som riksdagsledamot beredd att ta initiativ i näringsutskottet för att vi ska få en lagstiftning till stånd. Men som jag uppfattar det ligger fortfarande ansvaret på Maud Olofsson att bolagsordningen ändras. Min fråga blir: Är du beredd att göra förändringar i bolagsordningen för Posten så att Riksrevisionen också fortsättningsvis kan komma att granska svenska Posten?

Anf. 35 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Låt mig först säga att det är mycket viktigt att vi fortsätter att granska och har en stark riksrevision. Jag tror att vi från politiskt håll mår väldigt bra av att ha den kontrollmakten. Det är också grunden för den åsikt som vi förfäktade när Riksrevisionen tillkom. Ju mer av hög kvalitet vi kan ha, desto bättre är det för oss politiker. Det gäller både i form av kontroll och i form av råd i olika sammanhang.

Det är också viktigt att vi följer många av dessa frågor på ett riktigt sätt. Det handlar om människors service. Grunden för samgående är att vi vill säkra medborgarnas service. Det är avgörande för att vi gör samgåendet. Vi tror att vi gör det på ett bättre sätt genom att samarbeta med den danska posten.

Riksrevisionen är till för riksdagen. Det är riksdagens granskningsmakt. Det är viktigt att riksdagen också ser till att det förhållandet mellan riksdagen och regeringen ska finnas också fortsättningsvis. Riksdagen har också genom näringsutskottet samma möjlighet att begära ut material som avser bolag utan bestämmande statligt inflytande. Det kan man få från regeringen.

Det är bra att man diskuterar kontrollen, men jag tycker att det i första hand är riksdagen som ska ansvara för vad det är Riksrevisionen gör och inte gör. Fredrik Reinfeldt nämnde kvalitet i en frågestund, och Riksrevisionen är den del som granskar den verksamhet som staten genomför.

Anf. 36 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag fick inget svar. Det finns en bolagsordning för svenska Posten i dag. I samband med förhandlingar med danska staten om ett samgående, en fusion, mellan danska och svenska Posten kan man naturligtvis skriva in i bolagsordningen i det nya bolaget att svenska Riksrevisionen också fortsättningsvis har granskningsrätt. Det är därför riksrevisorn har skrivit till näringsministern, inte till näringsutskottet. Näringsutskottet har fått detta brev för kännedom, precis som konstitutionsutskottet och finansutskottet. Det visar vilken vikt riksrevisorerna lägger på detta. Visserligen går brev ibland fel – det måste även jag erkänna – men det här är faktiskt adresserat till näringsministern. Om ett brev från riksrevisorerna adresseras till näringsministern pekar de också på vem som har ansvaret i frågan.

Jag vill ha svar här och nu om Maud Olofsson är beredd att vidta förändringar i den bolagsordning som kommer att gälla för den danska och svenska Posten om och när en fusion blir möjlig och se till att inte avtala bort svenska intressen i samband med detta avtal och samgåendet. Naturligtvis kan riksdagen ta initiativ till att ändra lagen, men jag har uppfattat att det är den sittande regeringen – som har suttit i två år – som anser att det är regeringen som lägger fram propositioner om nya lagar och förändringar och att det blir bäst kvalitet på så sätt. Jag kan med full respekt säga att jag tror att vi skulle göra massor med lagar mycket bättre om vi socialdemokrater tillsammans med den övriga oppositionen fick majoritet för våra förslag till förändringar. Men jag inser att vi inte kommer att vinna så många av de omröstningarna.

Därför vilar fortfarande ett stort ansvar på näringsministern och på den här regeringen att se till att riksrevisorerna får fortsatt granskningsmöjlighet. Jag uppfattar, herr talman, att Maud Olofsson faktiskt avsäger sig den möjligheten. Kan det vara ansvarsfullt av näringsministern att göra så?

Anf. 37 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Riksrevisionen är ett av de verktyg som riksdagen har för att granska det som regeringen gör. Jag tycker att det är viktigt att man behåller den ansvarsfördelningen. Det är alldeles självklart att vi ska följa det här bolaget precis som alla andra bolag. Vi gör det också på ett mycket aktivt sätt. Hela vår utgångspunkt i sammanslagningen har handlat om att säkra svenska och danska medborgares tillgång till service. Mycket av det som händer på världsmarknaden handlar om att vi måste ha större postverksamhet för att kunna säkra en sådan service.

Vi har också en ständig uppföljning och dialog med näringsutskottet om olika bolag och det bolagsansvar vi har. Näringsutskottet har stora möjligheter att följa både det här bolaget och andra bolag.

Det är bra att det är så. Vi kan ha olika ingångar i hur vi ska göra olika fusioner och hur olika verksamheter ska skötas, men det är också viktigt att det finns en möjlighet i den diskussionen. Men i grunden utgör Riksrevisionen i första hand riksdagens verktyg, och jag tänker hålla fast vid det.

Anf. 38 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag måste säga att det är häpnadsväckande. Vi har alltså en regering som inte vill styra de statliga bolagen, som inte är beredd att försvara och tillvarata svenska intressen vid en förhandling om ett kommande bolag, där man inom bolagsordningen ser till att den svenska riksrevisionen får samma rättigheter som den danska riksrevisionen har fått av danska regeringen och det danska parlamentet. Det är väldigt märkligt.

Jag vill också påpeka att riksrevisorerna säger att möjligheten att ha den fortsatta granskningsrätten är viktig därför att man vill granska om de angivna fördelarna med samgåendet uppnås i det kommande nya bolaget. Det känns enligt mitt sätt att tolka näringsministerns svar som att hon är lite orolig över att Riksrevisionen ska få fortsätta att granska och hänvisa frågan till riksdagen när riksrevisorerna har gjort bedömningen

att regeringen kan ändra själv i samband med avtalet och den bolagsordning som Maud Olofsson förfäktar just nu.

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Maud Olofsson ytterligare en gång: Är du beredd att vidta de ändringar i bolagsordningen som behövs? Är du intresserad av att ta initiativ till att ändra lagen så att den fortsatta demokratiska insynen i Posten AB under och efter den föreslagna fusionen med posten i Danmark också blir möjlig genom riksrevisionernas verksamhet?

Anf. 39 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Genom vårt ägande har vi stora möjligheter att styra de statliga bolagen. Vi gör det också i en öppen och bra diskussion och dialog med riksdagen. Många av de diskussioner som förs om bolagen förs i näringsutskottet och också i samband med olika bolagsstämmor och annat. Det tycker jag är bra. Om vi ska äga dessa bolag ska det också finnas en tydlig koppling till ägarna och ägarnas representanter, i det här fallet riksdagens medlemmar.

Vi ska vara försiktiga med att säga vad den danska regeringen ska göra i det här sammanhanget. Vi gör lite olika tolkningar.

Jag välkomnar att Eva-Lena Jansson vill följa frågan. Jag har noterat att de fackliga representanterna i Postens styrelse tycker att det är en bra sammanslagning eftersom det säkrar jobben och servicen både i Sverige och i Danmark. Det är också därför vi gör affären.

Vi närmar oss slutet av förhandlingarna, och jag hoppas att vi ska nå i mål i god tid före jul.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2008/09:93 om Sveriges kreativa näringar

Anf. 40 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Luciano Astudillo har frågat mig hur jag avser att säkerställa att svenska småföretagare inom kreativa tjänster på nätet ges liknade konkurrensförutsättningar som konkurrenter i andra nordiska och europeiska länder samt hur jag avser att agera för att skapa bästa möjliga förutsättningar för Sveriges kreativa näringar som helhet att vara konkurrenskraftiga på den digitala marknaden.

Små företag som erbjuder kreativa tjänster och produkter är viktiga för utvecklingen i såväl näringsliv som offentlig sektor och kan bidra till ökad tillväxt och konkurrenskraft. Den snabba tekniska utvecklingen har givetvis påverkat kulturen i stort. I Sverige är det självklart för den unga generationen att upplevelser kan ske på Internet eller i andra digitala plattformar likaväl som live. Det borde vara lika självklart att erkänna att den som har skapat bör få betalt för sitt jobb oavsett i vilken form upplevelsen distribueras.

Ett fördjupat samarbete pågår mellan näringspolitiken, den regionala tillväxtpolitiken och kulturpolitiken för att öka kunskapen om villkoren för kulturella och kreativa näringar och hur kultur och kreativitet kan främja tillväxt och förnyelse. Samarbetet har visat att det finns behov av

aktörer som kan fungera som brobyggare och mellanhänder för att stimulera entreprenörskap och företagande inom kultursektorn men också för att öka kunskapen om konstnärliga och kreativa processer och hur dessa kan användas i näringslivet. Det har också visat sig att befintlig statistik behöver utvecklas för att få ökad kunskap om kulturella och kreativa näringars tillväxt och konkurrenskraft.

Jag har tillsammans med kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth genomfört tre dialogmöten med konstnärer, företagare, organisationer och myndigheter som arbetar med såväl näringsutveckling som kulturskapares villkor. Vi arbetar för närvarande med förslag för att kulturella och kreativa näringar ska kunna växa och utvecklas ännu bättre framöver.

För att skapa förutsättningar för Sveriges kreativa näringar som helhet måste samhället kunna erbjuda ett gott företagsklimat som innebär att fungerande företag har konkurrenskraftiga villkor. De generella åtgärder som regeringen vidtagit för att främja företagande ger företagen utrymme att våga investera och satsa – även de kreativa näringarna. Sänkta skatter, förbättrad kapitalförsörjning för små och medelstora företag, jobbskatteavdrag för näringsinkomster, minskade kostnader för administration, mindre regelkrångel och så vidare ger företagen ökat utrymme att satsa på utvecklingsarbete. För att förbättra tillgången till kapital för småföretag har regeringen avskaffat förmögenhetsskatten och höjt maxbeloppet för Almis mikrolån. Dessutom föreslås bolagsskatten och expansionsfondsskatten att sänkas.

Regeringen har visat att tydligt jobbfokus i politiken och stort ansvarstagande ger trygghet i skakiga tider. Regeringen kommer att fortsätta att förbättra företagsklimatet och förutsättningarna för Sveriges kreativa näringar.

Anf. 41 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag vill tacka Maud Olofsson för svaret.

Sverige är ett kreativt land. Vi ser det på konserter, arbetsplatser och nya spännande utbildningar vid våra högskolor. Vi kan se det när en ny svensk film lanseras och har premiär, när vi läser någon av våra framgångsrika författare eller tittar på tv. Vi kan uppleva det i ny design, ny musik och inte minst när vi testat ett nytt dataspel.

Trots att det är tuff konkurrens har vi kunnat se att den kreativa sektorn, den kreativa näringen, har kunnat blomstra. Vi ser att det redan i dag är väldigt många människor som sysselsätts i det här – allt från musikskaapare, artister och författare till ljudtekniker, scenografer och förläggare. Trots att vi är ett litet land har vi kunnat slå världen med häpnad på det här området och sätta avtryck långt utanför vårt lands gränser. Inom såväl film, musik och dataspel finns exempel på detta.

Nu går Sverige in i en lågkonjunktur. Vi ska väl inte ta en lång diskussion om det, men vi ser nu hur den här regeringen försitter chansen att investera långsiktigt och rädda jobben i industrin. Vi ser hur man har försummat att värna människors trygghet och att se till att det nu finns pengar i ladorna för att investera i dem som riskerar att bli arbetslösa. Vi ser hur regeringen försitter chansen att också titta framåt. Vad är det för jobb vi ser framöver?

Industrin kommer att vara viktig framöver, men också andra sektorer är viktiga. Vi socialdemokrater har visat på behovet av att omfamna entreprenörskap och de små företagen. Vi har lyft fram det viktiga i att ha en nära samverkan mellan politiken och näringslivet, och vi har betonat tjänstesektorns betydelse framöver. I detta är den kreativa sektorn, den kreativa näringen, oerhört viktig.

Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att fler, inte minst unga, ska kunna få leva på sin talang, sin skaparkraft och innovationskraft inom musik, data, film och allt det som vi ser växa fram i myllan.

Här har jag och Maud haft debatter i snart två år om den kreativa sektorn. Maud har sagt att samtal pågår. Förra gången hade man börjat samtala mellan Näringsdepartementet och Kulturdepartementet. Den här gången har man också börjat samtala med folk utanför departementet. Det är ingen som betvivlar att Maud Olofsson är bra på att samtala med folk, men vi vill också se handling.

I veckan som har gått har vi presenterat vår syn på dataspelsbranschen och hur man kan investera i den för att det ska komma fler jobb i den. Fler sådana initiativ kommer framöver. Men det jag tycker är särskilt anmärkningsvärt i debatten om de nya medierna och kommunikationerna är att Maud Olofsson inte med ett enda ord nämner sanktionsdirektivets implementering. I går skulle ju propositionen ha lagts fram, och i dag säger Maud Olofsson ingenting om det. Nu får hon chansen att förklara varför man lägger detta åt sidan i den här viktiga diskussionen om denna framtidsbransch.

Anf. 42 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Det är riktigt som Luciano Astudillo säger att vi har fört den här diskussionen tidigare. Till skillnad från riksdagsledamöterna kan vi i regeringen faktiskt göra konkret skillnad. Vi har anslagit 13 miljoner kronor för att jobba med de kreativa näringarna. Jag är inte säker på att Luciano Astudillo har uppmärksammat det.

Vi har anslagit dessa pengar efter samtal med näringarna. Jag tror att det är viktigt att vi utgår från de behov som de själva tydliggör i de samtal som vi har med dem. Det är också viktigt att se att det man frånar många av dessa näringar har önskat är precis det som vi nu ger resurser till, nämligen att hitta mötesplatser, att hitta sätt för de kreativa näringarna att möta andra näringar och att hitta egenförsörjning så att man kan ta betalt för det kunnande som man faktiskt har.

Jag håller med Luciano Astudillo om att det kan skapas otroligt många nya jobb, inte minst för den unga generationen. Därför är det viktigt att det finns stöd och support i detta. Vi vill också vara noga med att göra det utifrån de krav och önskemål som de kreativa näringarna själva har.

Utöver detta är det viktigt att se att också dessa företagare har behov av social trygghet. Nu kommer det förslag om hur vi säkrar den sociala tryggheten, något som den förra regeringen aldrig lyckades få fram. Vi gör det lättare att få F-skattsedel. Vi återställer förmånsrätten så att också småföretagare har möjlighet att låna pengar på banken. Vi förstärker Almis krediter så att de också i svåra tider har möjlighet att låna ut till småföretag. Vi slopar revisionsplikten så att vi minskar belastningen på de små företagen.

När det gäller den svenska positionen vill jag nämna att i den Barrosopplan som precis har presenterats och som vi nu den kommande veckan ska diskutera är Sverige det enda land som får godkänt. Mycket av det som finns i Barrosoplanen är sådant som den svenska regeringen har presenterat i budgetpropositionen nyligen. Vi har inspirerat övriga Europa när det gäller vad som ska hända och ske där. Vi har beredskap att göra mer om så skulle krävas.

När det gäller direktivet vill jag framhålla att det antogs i april 2004. Det skulle ha genomförts i svensk rätt senast den 29 april 2006. Om jag är rätt underrättad var det under socialdemokratisk regeringstid som detta inte implementerades. Vi ärvde alltså denna fråga från den förra regeringen.

Det är en svår fråga, för det handlar om att både skydda enskilda skapares säkerheter, uppfinningar och produkter och om att inte förstöra för en hel generation som på ett helt annat sätt än jag har kunnat ta del av musik, film och annat via nätet. Den balansgången är svår.

Jag har noterat att också Socialdemokraterna inte har tagit ställning, åtminstone om man ska lyssna till vad Mona Sahlin säger. Hon säger så här: Vi sitter precis med den här frågan i vår riksdagsgrupp, men vi är inte klara. Kanske Luciano Astudillo har lite mer information att ge i så fall? Det måste ju finnas någon förklaring till att ni aldrig implementerade detta direktiv. Annars hade det ju varit på plats när vi tillträdde.

Vi inser att detta är en svår balansgång, och det gäller verkligen att hitta rätt så att vi både skyddar företagare och ser till att företagare hittar nya sätt att ta betalt för mycket av de produkter som den unga generationen är van att få via nätet.

Anf. 43 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Apropå mötesplatserna vill jag säga att det är väldigt bra att Maud Olofsson följer upp den politik som sjösattes av Leif Pagrotsky. Man fullföljer idén om att skapa mötesplatser, och det är oerhört viktigt. Vi är glada för att man inte släpper fokus på behovet av mötesplatser i detta. Men mycket mer kan göras så att utbildningarna i de här branscherna blir bättre och så att man omfamnar det behov som finns av korsbefruktnings mellan näringspolitik och kulturpolitik. Det behövs en bred kulturpolitik som ser att ju mer vi satsar på kultur, desto mer möjligheter har människor att lyckas i de här branscherna. Det gäller också bredden. Där vet vi att det finns en tydlig skillnad. Ni har en helt annan syn på kultur än vi.

Vad Maud Olofsson än må säga när det gäller den generella politiken gentemot småföretag är skatten för de små företagen i dag högre än den var 2006. Regelkrånglet kostar nu mer för de enskilda företagen än det gjorde 2006. Hon kan stå här bäst hon vill och prata om något annat eller berätta hur bra det var, men verkligheten hinner ikapp Maud Olofsson här.

Det är häpnadsväckande att regeringen varit så handlingsförlamad när det gäller den jobbkris och de varsel vi har sett. Småföretagarnas riksorganisation varnar för blodbad, Maud Olofsson – blodbad. Visst finns det mer att göra.

Låt oss då ta diskussionen om den svåra frågan om sanktionsdirektivet. Maud Olofsson försöker värja sig och skylla på oss igen, som hon

brukar göra. Allting är ju alltid Socialdemokraternas fel i Maud Olofssons värld. Det är klart att det är en komplicerad fråga. Det är klart att det är svårt att hitta den rimliga balansen mellan personlig integritet, rättssäkerhet, och att värna att de skapande kreatörerna ska få betalt för det de gör, den musik som skapas, de filmer som görs.

Om det är så himla svårt, och om man har lärt sig av tidigare misstag, borde en klok regering försöka föra en diskussion med oppositionen för att hitta den rimliga balansen. Men det gör inte den här regeringen. Har man inte lärt av tidigare misstag?

Propositionen skulle ha lagts fram i går. Vi socialdemokrater kan inte säga om vi kan hjälpa till, för vi vet inte var det landar. Vi kan bara läsa det som står i tidningarna, där den ena går ut och säger ditt och den andra säger datt.

Om ni inte kan komma överens, ta hjälp av oppositionspartierna! Ta en diskussion om de här frågorna med oss!

Anf. 44 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Det är väl inte riktigt oppositionspartierna man tänker på om man tänker att man ska komma överens. Det är inte riktigt den bilden man ser av oppositionspartierna just nu.

Jag vill bara påpeka för Luciano Astudillo att det här direktivet skulle ha varit implementerat i svensk rätt senast den 29 april 2006. Det var alltså ett halvår innan den nya regeringen tillträdde. Det måste finnas någon anledning till att Socialdemokraterna inte genomförde detta direktiv. Det har naturligtvis ökat trycket på oss att göra det.

Jag försöker bara beskriva att det finns en balansgång mellan att säkra skapares rätt till sina produkter och idéer och att anpassa en lagstiftning i dag så att den passar en modern generation. När jag har pratat med många av de företag som distribuerar böcker, film, musik och annat har jag sagt – vilket nu är på väg in – att de måste hitta sätt att kunna ta betalt på ett bra sätt, därför att det är också en bra distributionskanal. Det är en svår balans.

Jag noterar bara att Mona Sahlin säger att Socialdemokraterna inte har tagit ställning. Det är därför jag återigen vill höra från Luciano Astudillo vilken er ståndpunkt är i den här frågan. Hur tänker ni när ni säger att ni inte har tagit ställning? Eller har ni tagit ställning?

När det sedan gäller konkreta frågor som att göra utbildningen bättre för de kreativa näringarna och att koppla ihop näringspolitiken och kulturpolitiken kan vi konstatera att det är tur att vi har en alliansregering som verkligen gör detta. Det är precis det här som finns i det arbete som pågår. Jag är glad över att Luciano Astudillo ger stöd till de delarna.

Sedan säger Luciano Astudillo rent allmänt att regeringen är handlingsförlamad. Om vi tittar på Barrosoplanen är Sverige det enda land som får godkänt. Det var vi som tidigt förutsåg den lågkonjunktur som var på väg in och därför föreslog 32 miljarder. Det är ungefär 1 procent av bnp, och det är också det som Barrosoplanen anger.

Tack och lov gjorde vi inte av med alla pengar i den budget som vi presenterade, utan vi har beredskap för att kunna göra mer. Det var ett medvetet beslut från regeringen. Vi förstod att om lågkonjunkturen kommer kan det sjunka ytterligare, och då ska det finnas en beredskap för att göra det.

Det som företagen ska veta är att vi nu inte har någon oppositionspolitik utan har en socialdemokratisk politik som sedan ska förhandlas med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Vi har ju sett vad det har lett till. Enbart med Socialdemokraternas förslag kommer det att bli en skattechock på 70 miljarder framöver för inkomsttagare och företagare. Det är ingen som tror att i ett läge med finansiell kris och lågkonjunktur skulle en skattechock på 70 miljarder underlätta för jobbskapandet.

Därför är jag mycket glad över att tillhöra en regering som har varit förutseende och skapat trygghet i statliga finanser och som också ökar möjligheterna för flera näringar att bidra till jobbskapandet framöver.

Anf. 45 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att den här regeringen är handlingsförlamad inför den kris vi ser. Alla vet numera att det kommer nya initiativ. Ni har ju pressats till det. Det kommer nya initiativ. Det vore helt vansinnigt om man inte såg det som har hänt.

Men luras inte! Så sent som i augusti sade Eva Uddén Sonnegårdh att vi inte alls är på väg in i en lågkonjunktur. Det är viktigt att komma ihåg den verklighetsbeskrivningen.

Nu är det inte den borgerliga regeringens fel att finanskrisen kom, men redan i augusti sade Konjunkturinstitutet att arbetslösheten skulle öka. Flera andra institut sade att det var på gång.

I det här fallet är det regeringens ansvar att man har rustat Sverige illa inför den kris som nu är på väg. Vi ser det i det passiva förhållandet i näringspolitiken. Branschprogrammen kommer nu, men de kunde ha varit där för två år sedan. Den nära dialogen med näringslivet har inte funnits. Vi ser det i hur Littorin både har pajat den aktiva arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken, som är så viktig för att kunna gå från ett jobb till ett annat, och har pajat a-kassan.

När det sedan gäller den här näringen är vi socialdemokrater helt på det klara med att människor ska kunna ta betalt och få betalt för sina produkter. När det gäller implementeringen av sanktionsdirektivet ser vi att regeringen inte heller lyckas. Det är inte bra. Det är ett dåligt besked.

Vi kommer att komma tillbaka när vi får se var ni landar i de här frågorna, men hitintills vet vi ingenting.

Anf. 46 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag kan bara konstatera i svaret att Socialdemokraterna inte har tagit ställning i direktivfrågan, och det visar väl vad som är bekymret i detta. Vi kommer att återkomma till riksdagen, och det är justitieministern som är ansvarig i det sammanhanget. Jag kan också konstatera att den förra regeringen underlät att genomföra det direktiv som Luciano Astudillo nu är så angelägen om.

När det gäller synen på svensk ekonomi är det väl en gemensam bedömning, från både svenska ekonomer och utländska ekonomer, att Sverige befinner sig i ett mycket bättre läge än vad många andra länder gör. Det är därför som vi i budgetpropositionen kan lägga in 32 miljarder, där också de kreativa näringarna finns med, som en satsning.

Det är också viktigt att påpeka att regeringen skriver i budgeten att vi ser att arbetslösheten ökar. Om Luciano Astudillo inte har läst budgeten finns det möjlighet att göra det.

Jag kan bara konstatera att Barrosoplanen som nu kommer är en bra del, men det är också viktigt att de finansiella systemen fungerar väl. Mycket av det som finns i Barrosoplanen innehåller också det som den svenska regeringen föreslog i budgeten, och vi är det land som går före och visar vägen i sammanhanget. Men vi har sagt – alla statsråd har sagt det – att i det allvarliga läge som vi befinner oss i har vi en beredskap för att göra mer. En regering måste ha det och kunna följa utvecklingen.

Jag ser att de kreativa näringarna är ett av svaren på hur vi ska skapa de nya jobben, inte minst för den nya, unga generationen. Det är därför som det är överraskande att Socialdemokraterna i sitt budgetalternativ tänker höja kostnaden för att anställa unga, eftersom det finns många unga människor i de här näringarna. Den diskussionen får väl Socialdemokraterna ta med den generation som nu riskerar att tappa jobb och där det blir ökade kostnader för att anställa.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2008/09:125 om jämställdheten i Sverige

Anf. 47 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att återupprätta Sveriges anseende inom jämställdheten. I sin fråga hänvisar Monica Green till World Economic Forums Gender Gap Index där Sverige nu ligger på tredje plats efter att tidigare ha legat först.

Till skillnad från Monica Green anser jag att vi åtnjuter ett gott anseende för vår jämställdhetspolitik i Sverige. Men det finns en risk i att slå sig till ro om man länge har legat högst i olika jämförelser. Detta skedde under den förra regeringen. Det var därför nyttigt för Sverige när FN:s särskilda rapportör om mäns våld mot kvinnor, Yakin Ertürk, publicerade sin rapport om Sverige 2006. Där tydliggjordes att mycket finns att göra för att Sverige ska bli jämställt, och frågan om mäns våld mot kvinnor är också den fråga som jag främst prioriterade som jämställdhetsminister. Vi har i dag, två år senare, två handlingsplaner som direkt bekämpar mäns våld mot kvinnor.

Monica Green använder Sveriges tredjeplacering som intäkt för att klyftorna mellan kvinnor och män ökar. Så är inte fallet. Gender Gap Index konstaterar att Sverige i huvudsak håller en konstant nivå. Dessutom använder den sig av data som är två år gamla. Monica Greens påstående att det är de två åren med borgerligt styre som skapat förändringar är därför felaktigt. Den nuvarande regeringen har genomfört en kraftfull ekonomisk förstärkning av jämställdhetspolitiken.

Det är i vardagen och i de vardagliga besluten som jämställdhet skapas. Därför har regeringen beslutat om ett åtgärds paket för en mer jämställd skola. Vi har sjösatt ett treårigt forskningsprogram om kvinnors hälsa. Regeringen genomför satsningar för att bidra till en mer jämställd scenkonst och kultursektor. Sveriges Kommuner och Landsting har därtill fått 125 miljoner kronor för jämställdhetsintegrering i de kommunala verksamheterna och beslutsprocesserna.

När det gäller fördelningen av ekonomiska resurser arbetar regeringen med att minska den stora deltidarbetslösheten, sjukskrivningarna och förtidspensioneringarna bland kvinnor, som uppstod under den förra regeringen. Ett eget arbete utgör grunden för ekonomisk självständighet. Sverige har en av de bäst avpassade arbetsmarknaderna för kvinnor i världen, och vi är ett av de länder som har flest kvinnor aktiva på arbetsmarknaden. Men många kvinnor arbetar i sektorer där lönerna är låga. Fler kvinnor än män arbetar deltid. Fler kvinnor än män är timanställda.

De reformer som regeringen genomfört inom arbetsmarknadspolitiken leder både till att sänka trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden och till att göra det mer lönsamt att gå från deltid till heltidsarbete. Regeringen har dessutom skapat bättre förutsättningar för kvinnor att driva företag och för att öka konkurrensen inom kvinnodominerade branscher. Det ökar kvinnors förutsättningar att bli chefer för sin egen verksamhet samt ger kvinnor fler arbetsgivare att välja mellan. Detta bör i förlängningen bidra till ökade löner och därmed utjämna lönegapet.

Som jämställdhetsminister har jag också verkat för att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden genom reformering av familjepolitiken. En av grunderna i jämställdhetspolitiken utgörs av strävan mot ekonomisk självständighet för både kvinnor och män, det vill säga att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar till arbete, utbildning och egen försörjning. Det handlar om att ha samma möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, att kunna stanna kvar och utvecklas där och att kunna kombinera arbete och familjeliv. Den jämställdhetsbonus som infördes den 1 juli 2008 syftar till att stimulera män att ta ut större andel av föräldraledigheten och främja kvinnors återgång till arbete. Detta bör leda till minskade löneskillnader mellan kvinnor och män och därmed minskade skillnader i livsinkomst.

Sverige intar sedan länge en ledande ställning i internationella jämförelser om hur jämställdheten utvecklas. Genom den ambitiösa politik som regeringen bedriver ser jag positivt på möjligheten att höja den ytterligare.

Anf. 48 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, jämställdhetsministern!

Det finns mycket som jag håller med jämställdhetsministern om, bland annat att Sverige är ett av de ledande länderna när det gäller möjligheter för kvinnor att arbeta. Vi har ju under en lång tid byggt upp det här med att män och kvinnor ska ta delat ansvar i hemmet, att man ska ha en bra pedagogisk förskola och att man ska starta tidigt med att hjälpa föräldrarna. Man ska inte se till att föräldrarna blir av med sitt föräldraskap, utan man ska stödja föräldrarna i deras föräldraskap bland annat med en utbyggd förskola. Jag håller med jämställdhetsministern om att vi under en lång tid har lagt sådana grunder.

Men jag delar inte all analys som jämställdhetsministern gör. Det gäller bland annat att det skulle ha blivit bättre för kvinnorna de senaste två åren. Jag menar att det är precis tvärtom.

Bland annat är vi inte längre etta på den här listan från World Economic Forum. Att vi halkar ned till en tredjeplats från att tidigare ha legat på en förstaplats beror bland annat på att vi inte klarar det här med kvinnorepresentationen. Vi har inte lika många kvinnor i bolagsstyrelser

som man har i Norge, och vi har inte tillräckligt med ledande kvinnor i politiska församlingar eller beslutande församlingar. Vi har inte kvinnor som är förebilder på samma sätt som tidigare. Och den nuvarande regeringen prioriterar inte de frågorna. Det är en av anledningarna till att vi halkar ned på listan.

Jag menar att jämställdheten inte står särskilt högt på listan, agendan, för den borgerliga regeringen. Det har inte märkts särskilt mycket vad regeringen har gjort.

Ja, regeringen har lagt fram åtgärdsplaner för kvinnor som är utsatta för våld. Det är bra. Anledningen till att regeringen gjorde det var bland annat att den förra regeringen hade tillsatt en utredning, som Heléne Fritzon ledde. Den fanns färdig på regeringens bord när regeringen tog över. När jämställdhetsministern tog över var det i stort sett klappat och klart för att göra en proposition om det. Det var färdigarbetat, så att säga, när det gällde att lägga fram det förslaget.

Sedan fanns tyvärr inte allt med från den utredningen till att bli en proposition. Det är fortfarande så att kvinnor som är utsatta för våld har en svår ekonomisk situation. Det skulle behöva stärkas. Och det är fortfarande så att man inte har gjort någonting åt det här med besöksförbudsuppföljningen, där bland annat Thomas Bodström tillsatte en utredning. När kommer de förslagen?

När det gäller det förebyggande arbetet i fråga om mäns våld mot kvinnor har regeringen inte heller återkommit så som det fanns förslag på under den förra regeringens tid. Det handlar också om möjlighet till terapi för de barn och kvinnor som har varit utsatta och så vidare.

Det handlar dessutom om ekonomiska möjligheter för kvinnorna, som jag nämnde, och om möjligheter till bostäder. Eftersom bostadssituationen ser ut som den gör och byggsektorn har tvärnitat, bland annat för att den nuvarande regeringen har dragit in stöden för nybyggnation, har det blivit svårare för kvinnor som har varit i en utsatt situation att skaffa sig en bostad.

Även om regeringen tycker att man har gjort mycket menar jag att det inte är tillräckligt och att man måste lyfta upp jämställdhetsfrågorna till en punkt mycket högre upp på dagordningen.

Anf. 49 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Innan jag går in på vad regeringen har gjort vill jag gå tillbaka till frågeställningen i Monica Greens interpellation till mig. Den handlar om att Monica Green förgrymmar sig över att vi har blivit sämre på jämställdhet. Nu visar jag på att det inte är så. Och har det blivit sämre är det Monica Greens eget parti i regeringsställning som ställde till det.

Om Socialdemokraterna kunde ta sig tid att läsa om de här mätningarna från pärm till pärm för att se från vilken tid statistiken kommer skulle de komma till s. 27 i den här rapporten. Där står det tydligt och klart att statistiken kommer från 2000–2006. Det är en så pass lång period.

Jag håller inte med Monica Green om att vi inte har kvinnor på ledande positioner i politiken. Vi har 47–48 procent kvinnor i riksdagen. Vi har i princip en fifty-fifty-fördelning i Regeringskansliet.

Det är klart att det fortfarande finns mycket kvar att göra, men det är inte därför som vi ligger stilla när det gäller jämställdhetsutvecklingen.

Ja, Finland passerar oss för att de har en kvinnlig president. Ja, Norge passerar oss för att de kvoterar till bolagsstyrelser. Är det svaret på de stora och breda jämställdhetsproblem som vi har i vårt land? Är det kvotering till bolagsstyrelser som ska lösa den ojämställda skolan, den ojämställda vården, den ojämställda omsorgen, den ojämställda kulturen? Om svaret från Socialdemokraterna är att vi ska kvotera till bolagsstyrelser är det inte mycket att se fram emot.

Jag skulle väl kunna ta den här typen av interpellationer och insinuationer om att regeringen inte sköter sig om de kom från enskilda medlemmar som inte besitter höga positioner i ett parti. Men när man som riksdagsledamot eller till och med partiledare för det största oppositionspartiet med aspirationer på att bli statsminister använder sig av statistiken på det vis som ni nu gör i ert informationsmaterial blir jag rent ut sagt förbannad.

Det här är Socialdemokraternas misslyckande. Ni hade 40 miljoner i anslag till jämställdhet. Regeringen höjde det till 400 miljoner per år. De 40 miljonerna användes inte ens från år till år, utan ni överförde hela tiden pengar framåt. Det blev massor med pengar kvar för att det inte fanns någon politik.

Jag ska räkna upp för Monica Green vad vi har satsat: 800 miljoner mot mäns våld mot kvinnor, 210 miljoner mot prostitution, 110 miljoner till jämställd skola, 125 miljoner för jämställd vård och omsorg och 90 miljoner för att forska kring kvinnors hälsa för att vi vet att kvinnor och män inte får jämlik vård eftersom det är mannen man forskar på. Allt detta, Monica Green, har regeringen gjort och satsat på.

Det är breda jämställdhetsproblem. Det är det som spelar roll i människors vardag, vare sig de är män eller kvinnor. Det är väldigt få människor som berörs av att Socialdemokraterna vill kvotera in kvinnor till bolagsstyrelser.

De kompetenta kvinnorna finns, och de kommer av egen kraft att ta sig in till dessa bolagsstyrelser. Vi som konsumenter och ägarna kommer inte att acceptera den situation som är. Jag tror inte att lagstiftning måste tas till. Och om man vill göra nytta när det gäller jämställdhet i vårt land är väl inte bolagsstyrelser det man ägnar all sin tid åt?

Anf. 50 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Man tar sig för pannan inför den självgodhet man får höra. Det är så fantastiskt bra. Oj, vad mycket den borgerliga regeringen har gjort och vad väldigt bra det har gått. Egentligen har ni kopierat de förslag som låg på regeringens bord efter utredningen om mäns våld mot kvinnor. Det var ett förslag som låg och som skulle ha trätt i kraft.

Eftersom Nyamko Sabuni är så nöjd förstår jag varför jämställdhetsfrågorna halkar ned så långt på dagordningen, om det nu är så bra allt som regeringen redan har gjort. Jag är inte nöjd med det jämställdhetsarbete som regeringen gör.

Jag är inte heller nöjd med allt det som vi inte har gjort. Jämställdhetsarbetet måste hela tiden återerövas, precis som demokratin. Jag vet att jämställdhetsministern inte är feminist, men om man är feminist – vi har i alla fall en finansminister som är det – och ser att kvinnor är under-

ordnade män och är beredd att göra något åt det måste man agera kraftfullt.

Vi skapade förutsättningarna för män och kvinnor att dela på hemarbetet. Vi byggde upp en allmän förskola. Vi delade på föräldraförsäkringen som visserligen kan skrivas över. Vi har byggt upp mycket av jämställdhetsarbetet. Det tog lång tid. Vi fick hela tiden kämpa för varje sak som skulle genomföras. Vi har haft många förkämpar före oss som har sett till att kvinnors positioner har förbättrats.

Frågan viftas bort med att det inte är så viktigt med hur man har det i bolagsstyrelser – det behöver vi inte diskutera. Vi ska bara diskutera hur barnen har det i skolan. Det är självklart viktigt att vi har en jämställd skola och att vi hela tiden ska jobba för att tjejer och killar ska bli behandlade lika. Men att bara vifta bort det här med att kvinnliga förebilder inte är viktiga tycker jag är sorgligt att vi har en jämställdhetsminister som gör.

När det gäller World Economic Forum och lönestatistik delar jag Nyamko Sabunis uppfattning. Där hamnar vi till och med på 35:e plats. Det var under vår tid. Det var under 2006. Vi lyckades inte jämställa lönerna under vår tid. Där har vi mycket kvar att göra.

Men allting i utredningen bygger inte på gamla siffror. De som Nyamko Sabuni själv nämnde, om bolagsstyrelser, president och så vidare, är saker som händer i dag. Allting bygger inte på tidigare siffror.

I *Lathund om jämställdhet* bygger man på löner från 2006. Vissa saker är från 2006. Vissa saker är inte det. Det ser man om man läser utredningen från pärm till pärm som Nyamko Sabuni tyckte att man skulle göra. Då framgår det.

Ni har försämrat för kvinnorna, bland annat för dem som är ofrivilligt deltidsarbetande. De har fått en mycket sämre situation. Ni har inte gjort det möjligt för kvinnor att ha egen ekonomi.

Ni vill att det ska vara incitament. Det ska vara större skillnader i det här landet. Det framhäver den borgerliga regeringen ofta. Det ska vara större skillnad mellan dem som jobbar och dem som inte har ett arbete.

Det har blivit större skillnader i det här landet. Det har blivit större skillnader mellan rik och fattig, det har blivit större skillnader mellan män och kvinnor och även mellan stad och land. Jag är förbluffad över att vi har en jämställdhetsminister som är så himla nöjd med situationen.

Anf. 51 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Hade jag varit nöjd hade inte min post behövt finnas. Jag har två år kvar på denna mandatperiod, och jag lovar att de kommer att vara lika aktiva som de två år jag redan har suttit. Det är inte det att det inte sker saker, Monica Green.

Hade det bara hängt på det faktum att man kallar sig feminist för att se framgång i Sverige för jämställdhet hade vi nog varit bättre. Då kanske indexet hade visat bättre siffror.

Den förra statsministern var feminist. Vi har nu en oppositionsledare som är feminist och som själv var minister i den förra regeringen. Vi har massor med riksdagsledamöter i det socialdemokratiska partiet som är fe-

minister. Antagligen var finansministern också under den tiden en feminist.

Men vad har vi för resultat? Vi halkar ned tre platser. Monica Green säger: Det hade vi planerat. Det hade vi utrett. Så det fanns klart och färdigt.

Det räcker inte med att utreda. Det räcker inte med att planera. Man måste genomföra. Hur många saker har inte denna regering fått genomföra för att det bara låg i lådorna under Socialdemokraternas tid? Det hjälper inte medborgarna i Sverige att förslag ligger i lådorna.

Om kvotering hade varit så jätteviktigt för Socialdemokraterna som det numera verkar vara, för det är den enda politiken på jämställdhetsområdet, varför såg ni inte till att genomföra det långt tidigare? Tolv år satt ni vid makten. Tolv år, fram till 2006, satt ni vid makten. Ansåg inte ni att den ojämställdhet som finns i bolagsstyrelserna fanns där då? Är det något som har uppkommit nu först med alliansregeringen? Nu först öppnas ögonen för att det är ojämställt i börsbolagens styrelser.

Det är ju ett gammalt problem. Varför gjorde man inget åt det? Det räcker inte att kalla sig feminist. Det räcker inte att utreda. Det räcker inte att bara tycka. Man måste också handla. Man måste se till att denna kammare fattar beslut. Först då kan det verkställas i verkligheten. Det är det alliansregeringen gör. Det är det Socialdemokraterna aldrig gjort.

Jag förstår att sitter man alldeles för länge blir det slentrianmässigt. Saker och ting blir tråkiga. Det är nyttigt, tror jag, att växla, att sitta i opposition.

Jag hoppas verkligen att vi ska kunna fortsätta att jobba ett tag till, för Sverige behöver utvecklas nu. Vi behöver utvecklas. Då har vi inte råd med en regering som suttit alldeles för länge och som inte har fler idéer, framför allt på ett så viktigt område som jämställdhet, än kvotering till bolagsstyrelser.

Anf. 52 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag blir förbluffad över att Nyamko Sabuni är så nöjd och uppfattar att Socialdemokraterna bara driver frågan om kvoterade bolagsstyrelser. Det är inte den enda fråga vi driver, även om vi tycker att den är viktig.

Det var en viktig fråga tidigare också. Vi försökte sätta press på bolagsstyrelserna då också.

Men det är inte den enda frågan. Det finns en rad frågor som vi har drivit igenom i Sverige för att flytta fram jämställdheten. Jag trodde att jämställdhetsministern var medveten om att Socialdemokraterna har gjort det möjligt för män och kvinnor att dela föräldraförsäkringen, att Socialdemokraterna gjort det möjligt för kvinnor att gå ut på arbetsmarknaden, att Socialdemokraterna har byggt upp förskolan i det här landet, att Socialdemokraterna har infört reform på reform som har gjort att vi har varit det mest jämställda landet i världen. Vi fick motta pris av FN för att vi var det mest jämställda landet i världen.

Det tar tid att genomföra saker. Det trodde jag också att jämställdhetsministern var medveten om. Vi fick ägna en väldigt stor del av vår tid vid regeringsmakten åt att städa upp efter den förra borgerliga regeringens ekonomiska kris som vi tog över. Vi fick spara rejält. Det fick

Prot. 2008/09:38
28 november

Svar på
interpellationer

hela svenska folket göra. Sedan fick vi börja bygga upp ett mer rättvist och jämställt samhälle igen efter det. Det tar tid. Det tror jag att jämställdhetsministern vet om.

Det skulle vara intressant att ta del av Nyamko Sabunis uppfattning när det gäller kvotering. Partierna har ju drivit frågan länge. Socialdemokraterna tog initiativ 1993 för att ha lika många män som kvinnor i ledande positioner. Sedan har de andra partierna följt efter, för det har visat sig att man måste ta till vara både mäns och kvinnors erfarenheter i de beslutande församlingarna.

Tycker Nyamko Sabuni att hon själv är inkvoterad i regeringen?

Anf. 53 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Den frågan förstod jag inte alls, så jag nöjer mig med att säga tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2008/09:145 om EU-parlamentets möten i Strasbourg

Anf. 54 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Bosse Ringholm har frågat mig om jag kan redovisa vilka initiativ jag har tagit för att påverka Frankrike i frågan om att upphöra med EU-parlamentets dyrbara och klimatmässigt dåliga vana att varje månad flytta hela parlamentssessionen från Bryssel till Strasbourg, om jag kan redovisa resultaten av de initiativ som tagits i frågan samt vilka initiativ jag och regeringen avser att ta under det svenska ordförandeskapet hösten 2009 i denna fråga.

Det är inte en bra lösning att Europaparlamentet har sitt säte på en plats men under längre perioder även sammanträder någon annanstans. Den nuvarande ordningen är kostsam, opraktisk, dålig för miljön och skapar en negativ bild av EU. Regeringen skulle gärna se en utveckling där denna ordning förenklas eller helst avskaffas.

För att ändra på detta krävs dock en fördragsreform som förutsätter enhällighet bland medlemsstaterna. Företrädare för Frankrike är väl medvetna om den svenska regeringens inställning i frågan och har klart meddelat att de inte önskar att diskutera den. Vi har även diskuterat frågan med företrädare för andra medlemsländer och fortsätter att göra så. Många delar vår syn, men tyvärr verkar utsikten att 27 medlemsländer ska komma överens i frågan om att Europaparlamentet alltid ska sammanträda i Bryssel begränsad.

Under 2009 ska kommissionen presentera en rapport om en översyn av EU:s budget. Översynen kommer sannolikt upp till diskussion under det svenska ordförandeskapet. En svensk målsättning i budgetöversynen är att EU:s resurser ska användas effektivt och till åtgärder där det finns ett europeiskt mervärde. Europaparlamentets pendlande mellan Bryssel och Strasbourg lever inte upp till denna målsättning.

Regeringen har tagit upp frågan och kommer att driva den i den budgetöversyn som nu pågår. Vi fortsätter att väcka opinion för frågan i regelbundna kontakter med övriga medlemsländer.

Prot. 2008/09:38
28 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 55 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Tack, Cecilia Malmström, för att du delar min uppfattning att det är fel både av ekonomiska och miljömässiga skäl att varje månad skicka hela EU-parlamentet från Bryssel till Strasbourg.

Jag har ställt tre frågor. Den första frågan var vilka initiativ regeringen har tagit för att påverka Frankrike under det franska ordförandeskapet för att få slut på den här konstiga ordningen. Cecilia Malmström meddelar då att Frankrike inte önskar diskutera frågan.

Då är min följdfråga: Nöjer sig regeringen med det beskedet? Tycker den svenska regeringen att om Frankrike säger att de inte vill diskutera frågan så ska den svenska regeringen lägga sig platt och säga att ja, nu får vi väl vänta med att diskutera frågan.

Min andra fråga var vilka eventuella resultat av de svenska initiativen som Cecilia Malmström skulle kunna redovisa. Jag förstår att hon inte har några resultat att redovisa om man uppenbarligen har låtit stormakten Frankrike meddela att de inte vill diskutera frågan, och så har Sverige sagt att, ja, då får det vara så här.

Min tredje fråga till Cecilia Malmström var: Vad tänker Sverige under sitt ordförandeskap göra för att väcka frågan på nytt? Jag ser inte något som helst svar. Cecilia Malmström hänvisar till att det pågår en budgetöversyn, men den har väl inte den svenska regeringen hittat på just nu. Det är en budgetöversyn som är beslutad sedan många år tillbaka. Det är klart att alla budgetposter diskuteras där, men min fråga var väldigt konkret: Vilka initiativ avser den svenska regeringen att ta mer konkret för att lyfta fram frågan om att få stopp på den konstiga flytten av EU-parlamentet varje månad från Bryssel till Strasbourg?

Jag hade hoppats att EU-ministern med tanke på hennes bakgrund och att hon själv har drivit stora kampanjer för att få slut på det här skulle kunna redovisa några idéer om hur hon tänkte lyfta fram frågan i fortsättningen, men hon har tydligen inte längre samma energi i frågan som hon hade för några år sedan då det var viktigt att få stöd för att få stopp på flytten.

Ska jag betrakta svaret som att den svenska regeringen i samband med budgetöversynen kommer att väcka frågan men i övrigt inte kommer att ta några initiativ? Något sådant är ju inte redovisat i svaret.

Jag hade hoppats att Cecilia Malmström exempelvis hade haft idéer om vad man kan föreslå Frankrike för andra typer av aktiviteter och verksamheter i de lokaler i Strasbourg som alla inser inte bara kan tomsättas. De måste fyllas med någonting. Om fransmännen själva inte ens vill diskutera frågan och inte har några egna idéer hade det väl varit bra om Sverige, både nu under Frankrikes ordförandeskap och ännu mer under det svenska ordförandeskapet, hade sagt att vi har ett antal idéer om hur man kan utnyttja de lokaler som finns i Strasbourg som har goda kvaliteter ur många synvinklar, för vi anser att det är fel att flytta parlamentet, och därför vill vi peka på andra alternativ.

I interpellationssvaret är det en total avsaknad av sådana idéer. Det är ännu inte för sent, för Sverige har ännu inte satt sig på ordförandestolen. Det är först ett tjeckiskt ordförandeskap under första halvåret 2009. Den svenska regeringen har faktiskt gott om tid att fundera på och ta någon form av initiativ. Om nu inte den svenska regeringen hittills har kommit till någon slutsats om några nya initiativ har ni alltså minst ett halvår på er fram till att vi tar över ordförandeskapet den 1 juli nästa år att fundera ut vilken annan typ av verksamhet vi kan erbjuda fransmännen.

Med tanke på EU-ministerns tidigare energi hade jag nog hoppats på lite mer. Energin kan ju inte helt ha avtagit för att hon har råkat bli EU-minister.

Anf. 56 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag kan försäkra Bosse Ringholm om att jag fortfarande känner mig full av energi, och jag är glad över att Bosse Ringholm och jag är så eniga i själva sakfrågan.

Jag har gått igenom hela Rosenbads alla arkiv, register och gamla PM, och jag har inte hittat något spår av eller anteckningar från något bilateralt möte som visar att Bosse Ringholm eller någon av de socialdemokratiska före detta ministrarna vid något tillfälle över huvud taget har rest denna fråga med någon under sitt långa maktinnehav.

Jag är dock väldigt glad över att Bosse Ringholm och hela riksdagen nu står bakom detta. Det ger regeringen en större tyngd när vi ska driva frågan.

Vi driver frågan. Det kräver som Bosse Ringholm vet en fördragsändring, och därför måste man bilda allianser för att successivt få med sig flera länder, annars har vi ingen möjlighet att nå framgång. Vi tar upp frågan i kontakter med medlemsländerna. Jag diskuterar den väldigt ofta med mina kolleger. Jag har diskuterat det med mina franska kolleger vid ett flertal tillfällen, och precis i veckan fick jag ett mycket argt brev från det franska utrikesdepartementet och min goda kollega Jean-Pierre Jouyet, som är EU-minister i Frankrike, där han skällde på oss för att vi drev frågan. Han kritiserade även en artikel jag har skrivit. Jag har svarat på brevet och sagt att detta är den svenska regeringens ståndpunkt och att vi tycker så här.

De vet alltså mycket väl vad vi tycker, och vi är oense i frågan. Det är inte så att Frankrike kan skrämman oss till tystnad. Vi har också fört samtal inte minst med den grupp i Europaparlamentet som fortsätter att driva frågan om olika initiativ som man skulle kunna erbjuda Frankrike. Där diskuteras allt ifrån universitet och så vidare, men det har inte riktigt varit möjligt att komma fram den vägen. President Sarkozy sade också mycket tydligt i talet till Europaparlamentet att han över huvud taget inte ville diskutera denna mycket viktiga franska fråga.

Detta hindrar naturligtvis inte att andra pratar om frågan, men om man ska resonera med fransmännen är det bra om vi i alla fall kan enas om att ha frågan på dagordningen, men de vägrar sätta frågan på dagordningen.

Vi fortsätter, och jag fortsätter själv, att driva den här frågan med andra kolleger i hopp om att försöka få fler länder som vill driva den tillsammans med oss. Det går tyvärr väldigt långsamt, måste jag säga.

Andra länder delar ofta åsikten i princip men är inte villiga att driva den av olika skäl.

Budgetöversynen är ett tillfälle då man skulle kunna lyfta fram frågan. Fördragsöversynen är svår just nu, eftersom vi väntar på att Lissabonfördraget ska ratificeras i ytterligare några länder. Just nu är det alltså inte en fördragsöversyn som står närmast för dörren. Men en budgetöversyn står för dörren, och då har Sverige faktiskt med stöd av riksdagen lagt in att vi önskar diskutera frågan även här, för den har också en budgetmässig aspekt. Jag tycker att det kan vara ett bra tillfälle att lyfta fram frågan när vi också ska se över de administrativa kostnaderna.

Det är alltså ett initiativ som vi har tagit, och vi hoppas att under det tjeckiska och det svenska ordförandeskapet kunna komma vidare i diskussionen om hur vi bäst använder unionens gemensamma resurser.

Anf. 57 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag kan konstatera att Cecilia Malmström och jag är överens om att vi bör avbryta processen att flytta EU-parlamentet varje månad från Bryssel till Strasbourg.

Jag kan också konstatera att Cecilia Malmström inte har lyckats nå någon enda millimeter framåt i frågan under det franska ordförandeskapet. Jag är häpen över att man när fransmännen säger att de inte vill diskutera detta nöjer sig med det svaret. Cecilia Malmström både skriver det i sitt interpellationssvar och säger det här. Man kunde ju ha tagit någon form av formellt svenskt initiativ för att få upp frågan på dagordningen. Om fransmännen då hade fått en majoritet som sagt att vi önskar inte diskutera den frågan hade Sverige kunnat konstatera att ja, så är läget nu. Men jag kan inte se att det har funnits någon form av initiativ. Det har i alla fall inte redovisats för oss i riksdagen att svenska regeringen vid något tillfälle har lyft fram frågan och fått ett formellt nej av Frankrike. Men det är snart historia, eftersom det franska ordförandeskapet löper ut vid årsskiftet. Då utgår jag från att Cecilia Malmström kanske med sina tjeckiska partner har diskuterat på vilket sätt man kan aktualisera frågan nästa mandatperiod och framför allt nästnasta mandatperiod, då Sverige har möjlighet att påverka dagordningen på ett annat sätt.

Min raka fråga till Cecilia Malmström är: Kommer då Sverige, och frågan är i vilket sammanhang, att aktualisera frågan under det svenska ordförandeskapet? Det vore intressant att få ett svar för det första på frågan om Sverige kommer att aktualisera frågan, för det andra på vilket sätt och för det tredje i vilket sammanhang under det svenska ordförandeskapet. Man kan i alla fall inte skylla på Frankrike när vi har initiativrätten under det svenska ordförandeskapet.

Det är en chans – det är ett halvår kvar, Cecilia Malmström – att vända sig under galgen.

Anf. 58 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag skyller inte på Frankrike. Jag bara konstaterar att för att vi ska få en ändring i den här frågan måste vi naturligtvis ha fransmännen med oss. Vi kan inte ändra på detta utan en fördragsändring och utan att fransmännen är villiga att medverka till en förändring.

Jag för också diskussioner med personer i Frankrike för att tillsammans med dem försöka hitta en lösning. Det finns också fransmän som

Prot. 2008/09:38
28 november

Svar på
interpellationer

tycker att det här är en tokig ordning som skadar Europaparlamentets anseende.

Det här är ett mycket långsamt och tålmodigt arbete. Jag har inte redovisat vartenda samtal jag haft med fransmännen för riksdagen, för jag är väldigt ofta i Frankrike. Men jag kan försäkra Bosse Ringholm att det förs sådana diskussioner för att försöka hitta vägar framåt och för att också hitta allierade bland de andra EU-länderna för att kunna lyfta fram den här frågan. Att lyfta fram frågan och sedan få ett starkt avslag ger inget resultat, utan man får vara säker på att man har tillräckligt många allierade med sig så att frågan kan processas.

Det som vi ser nu som en möjlighet att komma vidare är via budgetöversynen. Det är det som är svaret på frågan. Jag är ledsen om jag var otydlig i detta, herr talman, men det är den vägen som vi formellt försöker driva en reformering av hela EU men också i den här frågan.

I övrigt kommer vi att fortsätta våra informella kontakter med de andra medlemsländerna och med samtalspartner i Frankrike för att se om vi kan komma vidare. Jag kan inte bedöma vilken tid det kommer att ta eller om det kommer att lyckas. Det är en svår fråga.

Jag skulle gärna ha sett att vi hade kommit framåt, men så är läget i dag. Möjligen får vi anledning att återkomma till den här frågan.

Anf. 59 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Cecilia Malmström hänger upp hela sitt svar på budgetöversynen, som ju kommer att genomföras under alla omständigheter. Men min fråga var: Tänker den svenska regeringen på egen hand lyfta fram frågan under ordförandeskapet och i så fall i vilket sammanhang och med vilken inriktning?

Man måste väl rimligen ha någon idé om vad man ska erbjuda för annan form av verksamhet i de lokaler som finns i Strasbourg, för att de inte kan stå tomma är vi säkert överens om. Och det är naturligtvis fullkomligt orimligt att tro att Frankrike skulle acceptera att de skulle stå tomma.

Frågan är fortfarande: Kommer den svenska regeringen att ta något eget initiativ? Budgetöversynen är ju inte något speciellt svenskt, utan den genomförs under alla omständigheter. Oavsett vilket ordförandeskap vi kommer att ha tiden framöver kommer budgetöversynen att genomföras. Därför kvarstår min fråga: I vilket sammanhang, när och på vilket sätt kommer Cecilia Malmström att väcka den här frågan? Och har Cecilia Malmström någon idé om vad en alternativ verksamhet skulle kunna vara? Jag tycker inte att man behöver begränsa sig till en eller två idéer och säga att det här är det enda som vi kan tänka oss. Vi ska vara öppna för alla idéer, men det gäller att börja någonstans med någon form av dialog och samtal, inte minst med fransmännen själva om vad de kan tänka sig för form av verksamhet.

Att säga nej, nej, nej är som Cecilia Malmström antydde i sitt senaste inlägg ganska kontraproduktivt även för Frankrike, som ju kanske har en del att förlora på att bara vara halsstarriga och säga nej och nej.

Men fortfarande kvarstår frågorna: Kommer den svenska regeringen att ta någon form av initiativ under ordförandeskapet? Frågan är obesvarad än så länge. Och vad består initiativet i så fall i?

Anf. 60 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Tack, Bosse Ringholm, för den här debatten! Jag kan inte svara på Bosse Ringholms frågor, för det pågår just en process med samtal med fransmän, med andra aktörer, med våra kamrater i Europa-parlamentet, med andra länder för att försöka se om det finns något initiativ som vi kan ta. Det pågår en massa diskussioner.

Bosse Ringholm är medveten om att det har pratats om att kanske ha ett universitet eller något institut i lokalerna. Det finns även andra förslag som bollas. Jag vill gärna fortsätta den informella sonderingen innan vi kan lägga fram ett konkret förslag.

Att budgetöversyn är något som pågår håller jag helt med om, men Sveriges regering är faktiskt den enda som har lyft fram denna fråga i svaret till kommissionen om budgetöversynen. Därmed har vi satt frågan på agendan och visat att denna fråga kan vi också prata om i budgetöversynen. Det tycker jag ändå är ett litet steg framåt. Jag är tacksam för att riksdagen också i sitt svar har lyft fram denna fråga, för det ger oss en större styrka att säga att det är hela Sveriges önskan att göra på det sättet. Det är *ett* sätt att komma framåt, för som Bosse Ringholm vet är det en fördragsöversyn som kommer att krävas i slutändan. Den står inte på dagordningen nästa år, såvitt jag kan bedöma. Men det gör budgetöversynen, och där kanske man kan börja förbereda, lyfta fram kostnader och titta på olika initiativ.

Som sagt: Det här arbetet pågår hela tiden. Jag kan inte i det här skedet redovisa exakt var det kommer att landa. Men jag är som sagt glad för debatten och glad för det stöd som Bosse Ringholm visar här. Det hade kanske varit ännu roligare om vi hade kunnat peka på några tidigare initiativ från tidigare regering som hade kunnat visa att det här varit en lång tradition i Sverige. Men nu är vi, såvitt jag förstår, en enig riksdag, och det känns väldigt tryggt.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2008/09:124 om förtroendet för granskning av kvaliteten i högskoleutbildningar

Anf. 61 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Mikael Damberg har frågat mig hur jag avser att agera för att säkerställa att Högskoleverkets viktiga kvalitetsgranskningar återfår förtroendet i högskolevärlden.

För att upprätthålla förtroendet för svensk högskoleutbildning är det av fundamental vikt att det finns ett fungerande kvalitetsarbete på såväl lärosätetsnivå som nationell nivå. Ansvar för kvaliteten i svensk högskoleutbildning vilar ytterst på ledningen för varje enskilt lärosäte. Denna decentralisering av ansvaret förutsätter emellertid att det också görs en nationell granskning av kvaliteten, ett ansvar som regeringen ålagt Högskoleverket.

Det är naturligtvis viktigt att även den som granskar kvalitet själv blir granskad. Högskoleverket har därför vid flera tillfällen låtit göra en extern utvärdering av den egna verksamheten. Vidare har verket ett externt rådgivande organ bestående av internationella utvärderingsexperter. Hög-

Prot. 2008/09:38
28 november

*Svar på
interpellationer*

skoleverket var en av de första medlemmarna i den europeiska kvalitetsorganisationen ENQA – en organisation som ställer höga krav bland annat på internt kvalitetsarbete i medlemsorganisationerna. Bland annat kräver ENQA att en extern utvärdering av verksamheten genomförs minst vart femte år.

Högskoleverket har under den senaste tiden kritiserats av universitet och högskolor för hur utvärderingar av utbildningar har genomförts. Det är viktigt att verket upprätthåller och utvecklar en öppen dialog med lärosätena. En sådan dialog förutsätter att verket aktivt arbetar för att skapa transparens i utvärderingsarbetet och att den kritik som framförts i övrigt tas på allvar.

Högskoleverket är internationellt välkänt för sin utvärderingsmetod. Min bedömning är att det nationella system som finns för kvalitetsgranskning av högre utbildning håller en god nivå. Men det är också viktigt att framhålla att alla kvalitetsgranskningssystem kontinuerligt bör utvecklas, förändras och förfinas och att konstruktiva synpunkter på utvärderingssystemet bör tas till vara.

Anf. 62 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Den här interpellationen handlar om kvaliteten i högre utbildning och det kvalitetsgranskningssystem vi har. Frågan om kvaliteten i den högre utbildningen är en fråga som vi ofta återkommer till i debatten.

Jag kan börja med att konstatera att vi var ganska många som var förvånade över att regeringen i sin senaste budgetproposition inte hade några förslag om att höja kvaliteten i högre utbildning. Däremot redovisar vi socialdemokrater i vårt budgetalternativ en ordentlig satsning med 400 miljoner kronor för att höja kvaliteten i grundutbildningen inom framför allt de områden som har problem med kvaliteten, samhällsvetenskap och humaniora. Vi avsätter också 100 miljoner kronor för att öka möjligheten till praktik, utbildning och karriärcenter för att underlätta övergången mellan arbete och studier.

Men det räcker inte att bara tala om resurser, utan vi måste också titta på kvalitetsutvärderingssystemet. Det är högskolorna och lärosätena själva som är ansvariga för kvaliteten i utbildningarna. Men det finns också ett centralt system inom ramen för Högskoleverket för att granska kvaliteten.

Det som var den springande punkten i varför jag skrev interpellationen var en öppen utfrågning som riksdagens utbildningsutskott arrangerade den 30 oktober om kvalitet i högskoleutbildning. Där framkom det att Sveriges universitets- och högskoleförbund, en organisation som sammansluter universitet och högskolor i Sverige, riktade allvarlig kritik mot Högskoleverket.

I den diskussion som förekom sades det att det är svårt att delta i kvalitetsgranskningen eftersom målstolparna ständigt flyttas. Man vet aldrig åt vilket håll man ska skjuta bollen för att hamna i mål. Man tyckte också att det var en inkonsekvens mellan olika granskningar.

Högskoleverket svarade att det är svårt att göra kvalitetsgranskningar och att det är viktigt att man gör det. Tonen dem emellan var dock lite bitsk och antydde att förtroendet mellan Högskoleverket och universitet och högskolor i Sverige inte är det bästa. Nu talar vi inte om enskilda universitet och högskolor som kan ha drabbats av en negativ utvärdering. Sådant kan ju alltid hända. Det är rimligt att den granskande makten kan bli impopulär ibland.

Här var det dock en systemkritik. Man upplevde att Högskoleverket inte lyssnade och hade dialog med högskolorna och att verket inte hade transparens i det arbete det bedriver och därmed gjorde det svårt att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete på universitet och högskolor.

Jag tycker att det är en allvarlig fråga. Det är därför jag har skrivit interpellationen. Ska vi främja kvalitet i högre utbildning är det viktigt att statens instrument för att garantera kvalitet i högskolan också har förtroende.

Högskoleministern skriver bra om denna fråga i sitt svar. Jag är särskilt glad att han skriver: "Det är viktigt att verket upprätthåller och utvecklar en öppen dialog med lärosätena. En sådan dialog förutsätter att verket aktivt arbetar för att skapa transparens i utvärderingsarbetet och att den kritik som framförts i övrigt tas på allvar."

Jag vill avsluta mitt första inlägg med att fråga: Avser statsrådet att ta några initiativ med anledning av detta eller räcker det med att han säger det här i riksdagens kammare?

Anf. 63 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Det är bra att Mikael Damberg har ställt denna interpellation. Det är en viktig fråga. I dag avgörs lärosätenas examensrätt av vilken bedömning Högskoleverket gör av deras kvalitet. Det har alltså en betydande rättsverkan om Högskoleverket menar att en verksamhet är undermålig. Det drabbar också studenter. Det kan innebära, och har inneburit, att utbildningar har fått avbrytas.

Det är ett bra system. Vi satsar miljarder på högre utbildning i Sverige. Då måste vi från den politiska nivån, och även medborgarna och skattebetalarna ytterst, veta att det inte är någon undermålig verksamhet vi håller under armarna, utan att den håller hög kvalitet.

Jag tror att vi båda är överens om att detta system i framtiden ska bli ännu viktigare därför att det dessutom ska få genomslag på anslagstilldelningen. Då får den centrala myndighetens bedömning ännu större rättsverkan för den granskade institutionen. Därför är det olyckligt om det finns en misstro.

Ser man det i helikopterperspektiv är det inte helt förvånande att en granskad känner en viss misstro mot en granskare. En viss sådan spänning ligger i själva systemet. Jag håller dock med interpellanten om att det som har kommit till uttryck dels i en debattartikel i Dagens Nyheter, dels på utfrågningen som riksdagens utbildningsutskott anordnade är bekymmersamt. Det vittnar om att aktörerna på detta område står ganska långt från varandra.

Min allra senaste beröring med dessa frågeställningar var när Högskoleverket var uppe hos mig häromdagen och redovisade en bedömning man har gjort om det som brukar kallas rankning. Det ligger ganska nära. Ett eventuellt sådant system handlar också om att bedöma olika saker som pågår inom högskolorna och resultatet av dessa verksamheter. Även den diskussionen visar att detta är svårt. Högskoleverket är väl medvetet om att mycket av verksamheten bygger på bedömningar som är svåra.

Jag vill säga två saker på plussidan för Högskoleverket. För det första har man, som jag också nämner i det skriftliga svaret, fått stort erkännande internationellt för det system man byggt upp. För det andra visar man en betydande ödmjukhet inför den kritik man möter.

Min sammanfattande bedömning är att läget inte är katastrofalt. Systemet är hyggligt. Framtidsutsikterna ser ljusa ut genom att alla parter är ense om att ett sådant här system behövs. Man är också ense om att det som nu tillämpas behöver vidareutvecklas.

Anf. 64 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Jag instämmer i mycket av det som ministern säger. Jag tror dock att man ska vara lite observant på att tonläget kanske inte alltid är det bästa. Jag läste en debattväxling i Nerikes Allehanda den 13 november där man pucklar på varandra med insinuationer fram och tillbaka. Man behandlar inte varandra särskilt respektfullt i denna diskussion.

Ska man gå till grunden med detta måste man fundera över vilken kvalitet det är man ska granska och hur det ska göras i framtiden. Det måste vara där någonstans man inte är överens. Då har vi ett problem. Skulle vi vilja hitta tydligare kvalitetsdrivande processer och införa nya system och det finns en diskussion om grunderna för vad kvalitet är så är det lite oroväckande att sätta ett system i sjön där man inte är överens om vad kvalitet är. Det gäller särskilt om de som driver kvalitetsarbetet och är ytterst ansvariga för kvalitetsarbetet, högskolor och lärosäten, inte är överens med den granskande myndighetens syn på kvalitet.

Det som väckte nästan mest diskussion bland lärosätena under utfrågningen var Högskoleverkets svar på frågan om vad kvalitet är. Högskoleverket svarade: "Vi har gjort det enkelt för oss. — — Kvalitet enligt Högskoleverkets definition är det vi mäter när vi granskar kvaliteten." Det provocerar högskolevärlden att man kan svara på ett sådant sätt när man i en akademi talar om kvalitet och säga att kvalitet "är det vi mäter". Det är inte en första diskussion om att man vill mäta detta för att man anser att det är kvalitet i utbildning. Här har vi ett av grundmomenten.

Högskolor och universitet tycker att Högskoleverket har lagt för stor vikt vid förutsättningar och det som är lätt att mäta och lagt för lite vikt vid *learning outcomes*, det som produceras, det som blir resultatet för studenten efter utbildningen. På vilken sida i denna diskussion står ministern när man talar om vad kvalitet är i grundutbildningen?

Det handlar inte bara om att kolla om kvaliteten är okej eller inte. Det handlar också om att granskningar är basen för indragning av examensrätter. Då måste man kunna ställa höga krav på transparens och förutsägbarhet i detta. Jag vet att det finns ett krav hos utvärderingsagenturerna i det europeiska registret på att man ska införa någon form av överklaganderätt. Hur ser ministern på den frågan framöver?

Jag tror att det är viktigt att högskole- och forskningsministern följer frågan och ser till att det upprättas en dialog som är respektfull och där man lyssnar på varandra. Skulle det visa sig att man vill gå vidare med sådana system när man inte är överens om grunden för detta riskerar vi att skapa mycket stök och kanske en negativ diskussion om kvalitet i högre utbildning. Jag hoppas att vi är överens om att vi ska undvika det.

Prot. 2008/09:38
28 november

Svar på
interpellationer

Anf. 65 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Vi är överens om det, och vi är nog överens om det mesta i den här diskussionen.

Jag deltog i en ministerkonferens inom OECD som hölls i Tokyo för knappt ett år sedan. Där var ämnet en idé som OECD har fått, nämligen att de, på samma sätt som man nu genomför PISA-mätningarna, skulle genomföra mätningar av det som Mikael Damberg kallar för *learning outcome*, alltså resultatet av utbildning av studenter.

Jag åkte dit eftersom jag spontant tycker att detta är en mycket bra idé. I den konkreta fråga som Mikael Damberg ställer har min spontana reaktion alltid varit att det måste vara intressantare att veta vad en 23-åring som har studerat i tre fyra år verkligen kan än hur många av lärarna som har disputerat eller hur stort biblioteket är. Min spontana personliga uppfattning är att jag är mer intresserad av vad studenterna från ett lärosäte kan efter några års studier än de yttre faktorerna.

En del för resonemanget ännu längre och säger att vad de kan inte spelar så stor roll om inte arbetsgivarna uppfattar dem som anställningsbara. De menar att det är huruvida man får jobb och vad man får betalt på de jobben som är ännu mer *to the point* i diskussionen.

När jag har diskuterat rankning har jag menat att det för studenterna, som ska välja, kan vara av intresse att få information om alla de parametrarna.

Vi i Sverige har sagt till OECD att vi tycker att det är en intressant idé. Vi är villiga att ställa upp som pilotland för att göra sådana undersökningar. Det understryker väl ändå mer svaret på Mikael Dambergs första fråga. Jag är intresserad av att så mycket som möjligt vrida utvärderingen i riktning mot bedömningar av vad studenterna verkligen har lärt sig.

När det gäller frågan om överklaganderätt kan man först konstatera att det är en lite ovanlig ordning att två statliga myndigheter – vi pratar ju faktiskt om statliga myndigheter här – kan överklaga varandras bedömningar. På departementet har vi så här långt landat i slutsatsen att eftersom systemet bygger på ett första beslut som man sedan får tid på sig att åtgärda och därefter ett nytt beslut är ett slags överklagandemöjlighet redan inbyggd i systemet.

Apropå Nerikes Allehanda vill jag säga att jag känner till att debatten har en särskild laddning just i Örebro som ju har lagt ned ett omfattande arbete på att få en läkarutbildning. De ansträngningarna har vid flera utvärderingar underkänts utifrån kvalitetsbedömningar. Det understryker väl bara det som jag och Mikael Damberg säger, nämligen att utslaget av bedömningar får väldigt stor betydelse för de berörda. Det understryker i sin tur hur viktigt det är att vi har ett bra system.

Anf. 66 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Jag hoppas att vi är överens. Jag vill betona att vi måste klara ut de grundläggande förtroendefrågorna innan vi går vidare. Jag hoppas att vi är överens om basen och vad som ska mätas innan man går vidare.

Det kan ju bli lite parodiskt, om jag får dra det till sin spets. Statsrådet vill att Sverige ska bli pilotland, men vi vet fortfarande inte vad vi ska utvärdera. Vi ska ha någon form av utvärdering och vi ska jämföra oss med varandra, men vi har fortfarande inte bestämt vad vi ska jämföra och vad vi ska titta på för det är så svårt och det är lite komplicerat. Det blir lite bakvänd ordning.

Jag hoppas att jag tolkade TT-telegrammet om rankning fel. Först kom Högscoleverket med sin bild av utvärderingen. Den säger att den information vi har i dag inte lämpar sig för rankning som handlar om att man ska värdera sammanvägda data som innebär att man kan säga att ekonomiutbildningen här är bättre än ekonomiutbildningen där. Ekonomiutbildningen där borta kan ju vara bäst på internationalisering medan ekonomiutbildningen här kan vara bäst för arbetsmarknadsrelevans, eller vad det nu kan vara.

Man avrådde ganska bestämt från att göra sådana rankningssystem. Det svar som man fick från statsrådet var att vi ska gå vidare. Vi ska ha rankning. Vi vet inte riktigt hur det ska se ut och vad vi ska granska, men ranka ska vi.

Om man i högskolevärlden känner sig osäker på det nationella kvalitetsutvärderingssystemet, och tycker att det inte är tillräckligt transparent och om man inte är överens om grunderna för vad man ska granska blir det lite provocerande om regeringen väljer att gå vidare med andra system som bygger på den här granskningen innan vi har klarat ut vad det är man ska granska.

Kan statsrådet ge ett tydligt besked om att vi blir överens om grunderna för att sedan kunna gå vidare med andra kvalitetsdiskussioner?

Anf. 67 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Tack än en gång för diskussionen. Den är viktig.

Skulle vi bli pilotland inom OECD kommer vi därifrån att få en ganska preciserad beställning på vad vi ska undersöka. Det ligger mycket i linje med vad Mikael Damberg har efterlyst, nämligen någon form av undersökning och bedömning av studenternas kunskaper mot slutet av en viss utbildning.

Uttrycket sammanvägd bedömning förekommer. Frågan är på vilken nivå man väger samman. Jag håller med om att det är ganska ointressant att ha alla lärosäten i lång rad på en lista om man söker en designutbildning. Om det finns en designutbildning på ett visst håll och det på samma ställe finns en sjuksköterskeutbildning och designutbildningen håller mycket hög klass medan sjuksköterskeutbildning är svag är det rätt ointressant att få genomsnittet om det är designer man vill bli och inte sjuksköterska.

Den typen av sammanvägning tycker jag inte har så stort informationsinnehåll. Däremot kanske en designutbildning är lite svagare på internationalisering men har väldigt duktiga lärare och eleverna blir framför allt duktiga och får jobb. Att man gör en sammanvägning av designutbildningar i Sverige tror jag har ett visst informationsvärde för studenter.

Jag är inställd på att i någon form gå vidare med den här rankningstanken. I den muntliga dialog jag hade med Höskoleverket var de inte alls främmande för att göra det om man tar hänsyn till de invändningar som de har fört fram. Det ska man naturligtvis göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2008/09:38
28 november

*Svar på
interpellationer*

10 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2008/09:68 till utbildningsutskottet

Motion
2008/09:Fi9 till finansutskottet

11 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU1
Trafikutskottets betänkande 2008/09:TU3
Försvarsutskottets utlåtande 2008/09:FöU3
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 2008/09:SfU5 och SfU6

12 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 28 november

2008/09:163 Transportstödet till Volvo Lastvagnar i Umeå
av *Ibrahim Baylan* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)
2008/09:164 Den principiella synen gällande utvisningar till Kongo-Kinshasa
av *Raimo Pärssinen* (s)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2008/09:165 Slopandet av skattemärket

av *Claes-Göran Brandin* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:166 Långtidssjukdom på grund av undermåligt byggd miljö

av *Jan Lindholm* (mp)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:167 Friluftslivets potential

av *Gunvor G Ericson* (mp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:168 Rättssäkerhet i försäkringskassemål

av *Peter Hultqvist* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 december.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 28 november

2008/09:317 Skattesänkningar till pensionärer, arbetslösa och sjuka och sysselsättningen

av *Lennart Axelsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:318 Arbetsgivaransvaret hos statliga bolag

av *Hannah Bergstedt* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:319 Tillämpning av regler för anhöriginvandring

av *Hans Olsson* (s)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2008/09:320 Arbetsmiljön i rovdjursområden

av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:321 Kriminalisering av homosexualitet i Burundi

av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:322 Försäljning av JAS Gripen till Thailand

av *Hans Linde* (v)
till statsrådet Ewa Björling (m)

2008/09:323 Beslut om bildande av Region Halland

av *Hans Hoff* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 december.

14 § Kammaren åtskildes kl. 12.27.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 5 §
anf. 35 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Aktuell debatt: Kvalitetskontrollen i privatdriven äldreomsorg.....	1
Anf. 1 YLVA JOHANSSON (s).....	1
Anf. 2 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	1
Anf. 3 YLVA JOHANSSON (s).....	3
Anf. 4 MARIANNE KIERKEMANN (m).....	5
Anf. 5 KENNETH JOHANSSON (c).....	6
Anf. 6 TOBIAS KRANTZ (fp).....	8
Anf. 7 ELINA LINNA (v).....	9
Anf. 8 THOMAS NIHLÉN (mp).....	11
Anf. 9 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	12
Anf. 10 YLVA JOHANSSON (s).....	13
Anf. 11 MARIANNE KIERKEMANN (m).....	14
Anf. 12 KENNETH JOHANSSON (c).....	15
Anf. 13 TOBIAS KRANTZ (fp).....	15
Anf. 14 ELINA LINNA (v).....	16
Anf. 15 THOMAS NIHLÉN (mp).....	16
Anf. 16 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	17
Anf. 17 YLVA JOHANSSON (s).....	18
Anf. 18 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	18
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	19
3 § Svar på interpellation 2008/09:94 om internationellt förbud mot klustervapen.....	20
Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	20
Anf. 20 OLLE THORELL (s).....	21
Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	22
Anf. 22 OLLE THORELL (s).....	23
Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	24
Anf. 24 OLLE THORELL (s).....	25
Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	25
4 § Svar på interpellation 2008/09:142 om kvinnors situation i Iran.....	26
Anf. 26 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	26
Anf. 27 AMINEH KAKABAVEH (v).....	27
Anf. 28 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	28
Anf. 29 AMINEH KAKABAVEH (v).....	29
Anf. 30 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	29
Anf. 31 AMINEH KAKABAVEH (v).....	30
Anf. 32 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	30
5 § Svar på interpellation 2008/09:83 om demokratisk insyn i Posten AB under och efter den föreslagna fusionen med Posten Danmark	30
Anf. 33 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c).....	30
Anf. 34 EVA-LENA JANSSON (s).....	31
Anf. 35 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c).....	32

Anf. 36 EVA-LENA JANSSON (s)	32	Prot. 2008/09:38
Anf. 37 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	33	28 november
Anf. 38 EVA-LENA JANSSON (s)	33	
Anf. 39 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	34	
6 § Svar på interpellation 2008/09:93 om Sveriges kreativa näringar	34	
Anf. 40 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	34	
Anf. 41 LUCIANO ASTUDILLO (s)	35	
Anf. 42 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	36	
Anf. 43 LUCIANO ASTUDILLO (s)	37	
Anf. 44 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	38	
Anf. 45 LUCIANO ASTUDILLO (s)	39	
Anf. 46 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	39	
7 § Svar på interpellation 2008/09:125 om jämställdheten i Sverige.....	40	
Anf. 47 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	40	
Anf. 48 MONICA GREEN (s)	41	
Anf. 49 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	42	
Anf. 50 MONICA GREEN (s)	43	
Anf. 51 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	44	
Anf. 52 MONICA GREEN (s)	45	
Anf. 53 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	46	
8 § Svar på interpellation 2008/09:145 om EU-parlamentets möten i Strasbourg.....	46	
Anf. 54 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	46	
Anf. 55 BOSSE RINGHOLM (s).....	47	
Anf. 56 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	48	
Anf. 57 BOSSE RINGHOLM (s).....	49	
Anf. 58 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	49	
Anf. 59 BOSSE RINGHOLM (s).....	50	
Anf. 60 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	51	
9 § Svar på interpellation 2008/09:124 om förtroendet för granskning av kvaliteten i högskoleutbildningar	51	
Anf. 61 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp).....	51	
Anf. 62 MIKAEL DAMBERG (s)	52	
Anf. 63 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp).....	53	
Anf. 64 MIKAEL DAMBERG (s)	54	
Anf. 65 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp).....	55	
Anf. 66 MIKAEL DAMBERG (s)	56	
Anf. 67 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp).....	56	
10 § Hänvisning av ärenden till utskott	57	
11 § Förnyad bordläggning.....	57	
12 § Anmälan om interpellationer.....	57	
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	58	

